

ŠLOVENSKI

vestnik

Lefnik XIX.

Celovec, petek, 11. september 1964

Štev. 37 (1153)

Nikdar še tako zamotano šolsko vprašanje

Ko se začneja šolsko leto, se nam naravnost vsiljuje potreba, da si spet enkrat temeljito ogledamo vso našo šolsko problematiko. Pri tem moramo ugotoviti, da kljub formalno ureditvi z manjšinskim šolskim zakonom ali bolje rečeno zaradi te ureditve vprašanje še nikdar ni bilo tako zamotano in še nikdar ni bilo toliko zmešnjave na tem področju kot danes. Nov dokaz več, da manjšinski vprašanj ni mogoče reševati mimo prizadele manjšine same, kakor se je to zgodilo ob sprejetju tega šolskega zakona.

Kakorkoli namreč gledamo na ta zakon, ne moremo mimo dejstva, da sta zaradi po tem zakonu določene prisilne posebne prijave otrok k pouku v slovenščini najmanj dve tretjini šolaobveznih slovenskih otrok brez pouka v materinščini. Nočem ponavljati topol poznane našega stališča, zakaj, tako ureditev odklanjamo — zgoraj navedeno dejstvo samo govori, da tak zakon ni v korist manjšine in njene zaščite, kar bi po določitih državne pogodbe moral biti.

Pa mimo tega načelnega stališča do zakona je tudi njegovo izvajanje vse drugo kot odraz želje, zaščiti in pospeševali manjšino. Do danes za to vrsto šol, kakršne predvideva manjšinski šolski zakon, še ni učnega načrta niti ne predpisov, do kakšnih uspehov naj bi moral učitelj privedi otroka s poukom. Do danes ni točne določitve, do kdaj je prijava otrok mogoča, do danes posamezne šole in celo posamezni učitelji delajo čisto po svoje in le premenljivo skrbijo, da preprečijo prijavo otrok k dvojezičnemu pouku s tem, da zahtevajo vsako leto novo prijavo, čeprav po zakonu enkratna prijava velja za celotno šolsko dobo na osnovni in na srednji šoli. Do danes ni jasne določbe glede izvajanja dvojezičnega pouka samega in je le-to prepuščeno zgolj dobri volji učiteljev. Saj so šole in razredi, kjer — kakor je iz preverjenih šolskih zvezkov razvidno — k dvojezičnemu pouku prijavljeni otroci v celotnem šolskem letu niso napisali več kakor 3 besede, ponekod tudi cele štiri stavke iz slovenščine. Spet drugod skrbijo za zmanjšanje prijav tudi na ta način, da v času ko imajo prijavljeni otroci pouk v slovenščini, hitro nadaljujejo s poukom v računanju ali v drugem predmetu, da so prijavljeni otroci prikrajšani za razlago in zato težje sledijo nadaljnjemu pouku v teh predmetih.

Nova šolska ureditev predvideva na glavnih šolah dve vrsti: A in B-vrsto. V A-vrsti je predviden tudi pouk živlega tujega jezika, da po končani šoli učenec lahko prestopi takoj v peti razred srednje šole. Učni načrti navajajo med živimi tujimi jeziki tudi slovenščino. Ali bodo vsaj na glavnih šolah na dvojezičnem ozemlju uvedli kot tuj jezik slovenščino, ali bo lahko vsaj za tiste, ki to želijo, fakultativni tuj jezik namesto drugega jezika?

To so le nekatera odprta vprašanja, ki čakajo na ureditev in čakajo nove šolske svete in zlasti novega šolskega nadzornika brez dvoma težke in odgovorne naloge, da bo končno prišlo do ločnih določil in navodil, da ne bodo tudi še v bodoče posamezne šole in učitelji delali po svoji mili volji in bo končno tudi za manjšinske šole prišlo do temeljitega učnega načrta in da določene razpredelive ur, kakor je to že urojeno za vse druge šole in zlasti do jasnih določil in navodil glede izvedbe v zakonu predvidenih formalnosti. Upravičeno pričakujemo, da bo novi šolski nadzornik, ki prihaja iz prakse in torej dobera pozna vse težkote in vsa problematika vprašanja, ob razumevanju pristojnih našel ustrezne poti za rešitev nakazanih pomanjklivosti.

Mnogo neresenih problemov je tudi, kar se tiče srednjih šol in zlasti slovenske srednje šole. Z novim šolskim letom se prične nova oblika vzgoje in izobrazbe učiteljev. Namesto sedanjega šolanja na učiteljski predvideva novi zakon najprej šolanje na muzično-pedagoški realni gimnaziji in pozneje na pedagoški akademiji. S pismom z dne 10. 6. 1963, štev. 66.358-22/63 je prosvetno ministrstvo slovenskim osrednjim organizacijam sicer zagotovilo, da bo tudi pri novi ureditvi dijakom, ki se želijo usposobiti za pouk na dvojezičnih šolah, dana možnost izbire med slovenskim in drugim tujim jezikom, toda šole praksa bo pokazala, kako bo tozadevno zagotovilo dejansko izvedeno.

Slovenska srednja šola bo tudi še naprej le gost v zgradbi druge šole, kar prinaša poleg velikega nedostarka popoldanskega pouka še poleg drugih težkoč in nepotrebnih trenj. Na žalost se vprašanje gradnje obljubljenega in zagotovljenega lastnega šolskega posloja do danes ni premaknilo z mrtve točke. Ob številnih tozadevnih obljubah se le zdi, da so tu sile na delu, ki hočejo na vsak način preprečiti nadaljnji razvoj te šole, ki proti pričakovanju Slovencev sovražnih krogov zlasti v teh neugodnih razmerah dokazuje življenjsko voljo natega ljudstva.

Ob vseh nakazanih problemih je treba še posebno omeniti nezadovoljivo stanje učnih knjig za manjšinsko šolstvo. Ciklostiran, še tako dober skript ne more biti za stalno nadomestilo za tiskano šolsko knjigo in bo pristojna oblast čimprej morala poskrbeti za natis potrebnih knjig ali pa dovoliti, da se uporabljajo odgovarjajoče nemške knjige in manjšinsko šolstvo prikrajšati poznamim željam prizadele manjšine, ki izvirajo iz spoznanja življenjske nuje in danih realnosti.

Če v tej zvezi omenimo še nereseno vprašanje okoli tudi na dvojezičnem ozemlju vedno bolj se razširajočih otroških vrtec in odprto vprašanje priznanja javnosti slovenski kmetijski šoli, potem le zaradi tega, da v celoti prikažemo vso nereseno tematiko in utemeljimo v začetku postavljene trditve, da je vprašanje vzgoje in šolanja naše mladine kljub formalni ureditvi danes zamotano bolj kot kdajkoli poprej.

Alli ni čudno potem, da je „slovenski šolski oddelček pri delnem šolskem svetu“, ki je po odločitvi Ustavnega sodišča edino pristojno za reševanje teh vprašanj, po odhodu vladnega svetnika Justa še vedno brez predstojnika! Tudi to je še nereseno vprašanje, ki prvenstveno terja rešitev.

Dr. Franci Zwitter

PO SESTANKU KREISKY-SARAGAT V ŽENEVI:

Vprašanje Južne Tirolske pred rešitvijo?

Spet teroristične akcije južnotirolskih ekstremistov

Ženeva je bila v ponedeljek in torek spet prizorišče avstrijsko-italijanskih razgovorov, pri katerih sta zunanja ministra dr. Kreisky in Saragat skupno s svojimi sodelavci razpravljala o vprašanju Južne Tirolske. Ob koncu sestanka je bilo objavljeno skupno poročilo, v katerem je rečeno: Oba zunanja ministra sta v duhu konstruktivnega sodelovanja pregledala delo, ki ga je doslej opravila avstrijsko-italijanska komisija strokovnjakov, katero sta imenovala 25. maja 1964. Dosedanje uspehe tega dela sta oba ministra vzela na znanje z zažogčenjem in dala komisiji strokovnjakov smernice za nadaljevanje njenega dela. Nov sestanek zunanjih ministrov je predviden za oktober v Ženevi.

Več kot v uradnem sporočilu sta oba zunanja ministra povedala na tiskovni konferenci, ki je sledila uradnim razgovorom. Minister dr. Kreisky je ob tej priložnosti naglasil, da so se tokratni razgovori bistveno razlikovali od vseh dosedanjih: medtem ko je prej vedno stalo v ospredju vprašanje, o čem naj sploh razpravljamo, smo tokrat lahko obravnavali konkretne probleme. „Prvič sem pripravljen deliti previden optimizem, da bo morda prihodnja konferenca zunanjih ministrov meseca oktobra že privedla do zaključka pogajanj.“ Minister Kreisky je nadalje povedal, da se tudi v tistih vprašanjih, v katerih doslej še ni uspelo doseči sporazuma, nakazujejo konture rešitve, državni sekretar dr. Bobleter pa je izjavil, da je na italijanski strani in posebno pri ministru Saragatu prevladovala prava kompromisna pripravljenost, da bi v vprašanju Južne Tirolske dosegli trajno miroljubno rešitev.

Tudi minister Saragat je bil po konferenci zelo optimističen in je poudaril, da sta odkritost razgovorov in duh sodelovanja, ki sta bila značilna za ozračje tega sre-

čanja, omogočila zelo jasno približanje obojestranskih stališč. Strokovnjakom, ki se bodo spet zbrali v Ženevi, — je dejal — smo dali navodila in upamo, da jim bo uspelo zgladiti pot do dokončnega sporazuma, ki bo napravil konec sporu, kateri je tako dolgo razdvajal naši dve deželi.

Mimo optimističnih izjav udeležencev konference pa je bilo za tokratno srečanje značilno še nekaj drugega: razgovori so potekali v duhu medsebojnega razumevanja in želje po sporazumevanju, čeprav so južnotirolski ekstremisti tudi tokrat s terorističnimi akcijami skušali zastrupiti ozračje in zaostriiti avstrijsko-italijanske odnose. Le nekaj dni pred začetkom ženevskega sestanka so na Južnem Tirolskem ustrelili nekoga italijanskega policajca, v ponedeljek zvečer pa so našli ustreljenega vodjo teroristov. Vendar pa ti dogodki niso vplivali na potek razgovorov, marveč je bilo zločinsko početje ekstremistov najostreje obsojeno z italijanske in avstrijske strani kakor tudi s strani južnotirolskega vodstva, češ da je le z mirnimi sredstvi moč doseči zadovoljivo rešitev spornega vprašanja.

Stolet Socialistične Internacionale

Vicekancler dr. Pittermann izvoljen za predsednika

Socialistična Internacionala, ki šteje danes 49 članic z okroglo 12 milijonov članov in kakih 68 milijonov volivcev na vseh petih kontinentih, je imela prejšnji teden v Bruslju jubilejni kongres ob svoji stoletnici. Udeležili so se ga predstavniki včlanjenih socialističnih strank iz vseh delov sveta, ki so znova manifestirali visoke ideale, kature je Socialistična Internacionala proglasila že pred sto leti: resnico, pravičnost in npravenost kot pravilo v odnosih do vseh ljudi ne glede na barvo kože, narodnost ali veroizpoved.

Jubilejni kongres v Bruslju je bil posebnega pomena za Socialistično stranko Avstrije, kajti njen predsednik vicekancler dr. Pittermann je bil soglasno izvoljen za novega predsednika Socialistične Internacionale. Pod njegovim predsedstvom je generalni svet Internacionale na zaključni seji kongresa sprejel resolucijo, v kateri ob stoletnici znova poudarja skupni cilj vseh socialističnih strank — svet, v katerem bodo zagotovljeni mir, človeško dostojanstvo, državljanske pravice in socialna pravičnost, svet, v katerem ne bo več gladi in bede. Za doseg tega cilja hoče Socialistična Internacionala sodelovati z vsemi naprednimi silami v svetu.

Posebno odločno se je kongres Socialistične Internacionale izrekel proti ostanom kolonializma in pojavom neokolonializma ter proti vsem oblikam rasne diskriminacije. Kot glavno nalogo pa je naglasil skrb za ohranitev miru, zato Socialistična Internacionala pozdravlja vsak korak za zmanjšanje napetosti med Vzhodom in Zahodom ter se zavzema za krepitev Združenih narodov.

Novi predsednik Socialistične Internacionale dr. Pittermann je ob otvoritvi posebne razstave, posvečene stoletnici mednarodnega socialističnega gibanja, med drugim poudaril: Če je bil pred sto leti objavljen poziv proletarcem vseh dežel, naj se združijo, potem imamo danes pred seboj veliko nalogo, da priborimo vsem narodom in vsem ljudem, ne glede na narodnost, barvo kože ali veroizpoved, mir in svobodo.

Hruščov bo obiskal Zahodno Nemčijo

Po nedavnem obisku Alekseja Adžubeja (zeta predsednika sovjetske vlade Hruščova — op. ured.) v Zahodni Nemčiji, kjer je razgovarjal tudi s kanclerjem Erhardom, je bilo precej gotovo, da so v teku priprave za obisk Hruščova v Bonnu. Najprej so tozadevne vesti skušali demantirati kot „pre-nagljene“, zdaj pa je bilo tudi uradno sporočeno, da je Hruščov pripravljen na sestanek z Erhardom. V zahodnonemških krogih prevladuje mnenje, da bo do tega obiska prišlo v začetku prihodnjega leta.

Napovedani obisk predsednika sovjetske vlade v Bonnu svetovni tisk živahno komentira in skoraj brez izjeme poudarja, da bo razgovor med Hruščovom in Erhardom prispeval k izboljšanju odnosov med obema državama, hkrati pa tudi k popuščenju mednarodne napetosti. Glede konkretnih rezultatov, ki naj bi jih dosegli ob tej priložnosti, sicer prevladuje splošna zadržanost, vendar pa bi tudi „omejeni re-

zultati ustrezali želji vsega človeštva“, kakor je na primer zapisal vodilni ameriški list New York Times, medtem ko londonški Manchester Guardian že samo dejstvo, da bo prišlo do srečanja Hruščov-Erhard, poudarja kot dokaz, kako zelo so se zboljšali odnosi med obema državama ter med Vzhodom in Zahodom, odkar se je Adenauer umaknil z vodilnega položaja.

Edino v Parizu s tem obiskom očitno niso preveč zadovoljni in jih skrbi, da bi se Erhard in Hruščov razgovarjala tudi o nemškem in berlinskem vprašanju. Zato zelo odkrito opozarjajo, da je vsak važejši sklep, ki se tiče Nemčije, njene združitve, posebno pa berlinskega problema, izključno stvar držav-bivših akupatorjev Nemčije (Amerike, Anglije, Francije in Sovjetske zveze) in torej ne more biti govora o enostranskih pogajanjih, „kar velja tudi za Erharda“, kakor je ugotovil francoski vladni list Nation.

OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA:

Zagotovimo našim otrokom boljše pogoje za življenje!

Prihodnji teden se bo na koroških ljudskih in glavnih šolah spet začelo novo šolsko leto. Za starše otrok na dvojezičnem ozemlju Koroške se s tem postavlja spet velika in odgovorna naloga: po manjšinskem šolskem zakonu iz leta 1959 je treba otroke, ki hočejo biti deležni pouka v obeh deželnih jezikih, posebej prijaviti.

● Ni treba posebej poudarjati pomena in važnosti znanja več jezikov, že star pregovor nas uči: koliko jezikov znaš, toliko mož veljaš! V dobi splošne integracije pa je znanje več jezikov naravnost življenjskega pomena. Še toliko bolj važno pa je, da obvladamo jezik svojega soseda, s katerim se dnevno srečujemo, s katerim želimo živeti v dobrem sosedstvu.

● Največja dragocenost vsakega človeka pa je materin jezik. Zato je sveta dolžnost vsakega zavednega člana slovenskega ljudstva na Koroškem, da omogoči svojemu otroku znanje slovenščine; dolžnost vsakega posameznega izmed nas je, da prijavimo otroke k dvojezičnemu pouku.

● Na podlagi manjšinskega šolskega zakona je treba prijave izvesti za vse tiste otroke, ki vstopijo v prvi razred ljudske ali glavne šole. Prijave se izvedejo na vodstvo šole (Schulleitung) ali ustmeno na zapisnik ali pa pismeno po za vzgojo učenca pristojnih (oče ali drugi zakoniti predstavniki). Že prijavljeni otrok, ki obiskujejo višje razrede, ni treba znova prijavljati, ker velja enkratna prijava za vso šolsko dobo. Pač pa je možno otroka, ki prej ni bil prijavljen, ob začetku vsakega šolskega leta na novo prijaviti na vseh šolskih stopnjah, to je v vsakem razredu šole. Prijave je treba izvesti v začetku novega šolskega leta, in sicer najkasneje v roku 10 dni po začetku šole.

● Dobri sosedski odnosi, prijateljstvo na meji, maloobmejni promet, kulturna izmenjava in gospodarsko sodelovanje med Koroško in Slovenijo ter med Avstrijo in Jugoslavijo odpirajo znanju slovenskega jezika vse lepše perspektive. To spoznavajo tudi sodeželani nemškega porekla in se začnejo zavedati pomena znanja obeh deželnih jezikov. Toliko večjega pomena pa je to še za koroške Slovence, ki hočemo kot manjšina tvoriti most med sosednima narodoma. Zato izkoristimo priložnost in prijavimo otroke k dvojezičnemu pouku. S tem jim bomo ohranili materin jezik, hkrati pa jim dali na življenjsko pot najboljšo doto!

Boj proti podražitvi

Val splošne podražitve življenjskih potrebščin, ki je zajel našo državo v zadnjih tednih in mesecih, vedno bolj narekuje potrebo po obsežni stabilizaciji. Vrsta protestnih akcij in grožnje s stavkami silijo pristojne činitele k dejavnosti. Vse kaže, da je dozorel čas, ko se bo treba vprašanja lotiti z vso resnostjo.

Poleg raznih interesnih združenj, ki se s temi problemi več ali manj stalno bavijo, je v zadnjih tednih temeljito razpravljal o vprašanjih plač in cen in s tem splošno o gospodarskih problemih tudi pododbor paritetne komisije. Po dolgih in deloma zelo ostrih debatah je pripravil ustrezne predloge, o katerih so govorili v torek na seji paritetne komisije, katere so se udeležili tudi kancler dr. Klaus, ministri dr. Bock, Olah in Proksch ter predsedniki zbornic.

Na tej seji so bili sprejeti številni konkretni sklepi o stabilizaciji gospodarske politike, o katerih bo razpravljala ministrski svet prihodnji torek, ko se bo po poletnih počitnicah prvič spet sestala.

Velike skrbi v koroškem gospodarstvu

Koroška delavska zbornica je pred kratkim s posebno spomenico seznanila javnost s problemi koroškega gospodarstva. Spomenica prikazuje tako razvoj koroškega gospodarstva po drugi svetovni vojni, kot tudi njegove sedanje najosnovnejše značilnosti in problematiko njegovega nadaljnjega razvoja. Ker obravnava vsa ta vprašanja kompleksno, je vredna vsestranskega upoštevanja.

Pred drugo svetovno vojno, ko je Koroška štela 405.129 prebivalcev, je število poklicno zaposlenih znašalo 48%. Do leta 1961 je število prebivalstva naraslo na 495.226, število poklicno zaposlenih pa je zdrknilo na 43%. Od poklicno zaposlenih je bilo pred drugo svetovno vojno 50% zaposlenih v kmetijstvu, leta 1961 pa le še 25%. Po drugi svetovni vojni se je torej Koroška iz agrarne spremenila v industrijsko obrtniško deželo. Število v industriji in obrti ter v trgovini in prometu zaposlenih je v tem času naraslo od 35 na 61 odstotkov. Pri tem je treba vendar upoštevati, da so se v tem času uslužnostna — s turizmom povezana — obrtna podjetja nagelje razvijala, kot pa blago proizvajajoča obrtna in industrijska podjetja.

Ta razvoj je sprožil močne premike v strukturi proizvodnje in delovne sile. Ljudje so nagelje zapuščali kmetijstvu, kot je bilo mogoče ustvarjati za nje nova delovišča, vsled česar sta se začela močno odseljevanje in sezonska brezposelnost v krajih brez industrije. Dežela in občine so v prizadevanju, da bi omejile ta vedno nevarnejši razvoj, pričele pospeševati gradbeno in obrtno dejavnost in se s pocenjenimi krediti in prevzemom jamstva za nje brigati za naselitev nove industrije v deželi. To je sicer omogočilo, da je kljub nazadovanju števila zaposlenih ostal narodni dohodek na Koroškem na avstrijski ravni, vendar s tem problem še zdaleka ni rešen.

V bodoče bo na Koroškem še težje držati korak z avstrijskim razvojem, kot ga je bilo doslej. Odtok delovne sile iz kmetijstva sicer pričinja pojemati, vendar so možnosti za pospeševanje proizvodnje v koroškem gospodarstvu vedno bolj omejene. Kmetijstvu, gozdarstvu, lesnemu gospodarstvu ter industriji papirja, celuloze in lepenke, pa tudi rudarstvu in gradbeništvu primanjkuje surovini ali pa delovne sile, da bi lahko povečali ali razširili svojo proizvodnjo. Turizem ima sicer še pogoje za nadaljnji razvoj, ker pa zaposluje ljudi le sezonsko, brezposelnost v deželi ni v stanju omejiti. Le-ta pa je na Koroškem veliko breme. Ne le, da je koroško povprečje brezposelnih s 6,8% več kot še enkrat tako veliko, kot je avstrijsko, sezonska brezposelnost je tudi vzrok, da je letni dohodek na koroškega prebivalca s 17.000 šilingi za 16% manjši od avstrijskega povprečja.

Tu gre torej za ostvartje nadaljnjih stalnih delovnih mest. Z dosedanjim politiko dežele in občin je sicer v zadnjih 12 letih uspelo ostvariti letno 1700 novih delovnih mest, navzlic temu pa je v tem času število delojemalcev, ki so se zaradi pomanjkanja dela iz dežele odselili, naraslo na 10.000. Če ob tem še upoštevamo, da bo v prihodnjih šestih letih iskalo delovno razmerje 50.000 sedaj šoloobveznih otrok in da bo šlo le 30.000 delojemalcev v pokoj, potem vidimo, da bi bilo treba v bodoče na Koroškem ostvariti letno najmanj 3300 novih delovnih mest, da bi koroška mladina našla doma svojo zaposlitev. To pa je vprašanje, ki presega zmogljivosti dežele in njenih občin in za katerega rešitev se bo morala država v bodoče bolj brigati, kot se je doslej.

Tu pa gre tudi še za nekaj drugega. Število delovnih mest v deželi pada od zahoda proti vzhodu. Število podjetij z najetimi delavci je v 13 letih na Koroškem nazadovalo od 11.110 na 10.845, torej za 265. V okrajih Velikovec, Wolfsberg in Št. Vid se je v istem času število podjetij, ki zaposluje najete delavce, zmanjšalo za 500. V teh okrajih, zlasti pa v koroških obmejnih predelih na jugu najbolj primanjkuje delovnih mest in so tudi dohodki prebivalstva najnižji. To je bilo ugotovljeno že pred osmimi leti. Kljub temu pa se razmere tod okoli niso bistveno spremenile. Položaj se je zboljšal zgolj v celovškem okraju, kjer se je v korist celovške kotline in mesta Celovec število podjetij z najetimi delavci povečalo za 264 podjetij, tako da je sedaj 37 odstotkov vseh koroških podjetij z najetimi delavci v okraju Celovec.

Pri reševanju vprašanja zaposlitve koroškega prebivalstva kaže ta primerjava, da je doslej pri pospeševanju razvoja gospodarstva vladala določena enostranost, pri kateri so bili protežirani le določeni kraji in območja. Dokler ta enostranost ne bo odpravljena, tako dolgo se tudi koroško gospodarstvo svojih velikih skrbi za bodočnost ne bo zne bilo.

ZUNANJA TRGOVINA LETA 1963 DOKAZUJE:

Navezanost na trgovino z vzhodnoevropskimi deželami

Avstrijsko gospodarstvo je čedalje bolj navezano na trgovino z vzhodnoevropskimi deželami. Po analizi zvezne gospodarske zbornice so bile te dežele lani na avstrijskem izvozu električnega inštalacijskega materiala udeležene z 81%, na izvozu ladij za rečno plovo tudi z 81%, na izvozu barv in lakov pa s 66%. Velikega pomena za naše gospodarstvo je tudi ostali izvoz v te dežele. Tako so vzhodnoevropske dežele lani pokupile 30% strojev, 28% železa, jekla in pločevine, 37% sintetičnih vlaken in 46% furnirjev, ki jih je naša država izvozila.

Po drugi strani pa je naša država iz vzhodnoevropskih dežel lani uvozila 98% uvožene nafte in 97% uvožene živine. Vážna postavka v avstrijskem uvozu iz teh dežel so tudi krmila ter premog in ruda. 69% uvožene koruze, 57% ječmena, 57% premoga in 42% rude je prišlo iz vzhodnoevropskih dežel.

Trgovina med Avstrijo in temi državami se zadnja leta veča zlasti pri električnem inštalacijskem materialu, pri železu in jeklu ter pri furnirjih, na uvozni strani pa pri krmilih in premogu. Če ob tem upoštevamo, da so zelo vplivni politični krogi v OVP v svoji orientaciji na EGS trgovino z vzhodnoevropskimi deželami prej zavirali kot pa pospeševali, potem je naravna potreba avstrijskega gospodarstva po sodelovanju s temi deželami s to analizo še bolj očitno prikazana. To se pričinja po malem svitati ne le v avstrijskih gospodarskih, marveč tudi v političnih krogih, ki za svojo vnetost za pridružitve k EGS ne morejo prikazati drugih rezultatov kot pa stagniranje avstrijske trgovine s temi državami in to, da še danes ne vemo, v koliko in pod kakšnimi pogoji hoče EGS z asociacijo olajšati pogoje trgovanja z našo državo.

Jugoslavija in Romunija gradita eno največjih elektrarn

Ob navzočnosti predsednikov SFR Jugoslavije in LR Romunije so v Djerdapu (Eisernes Tor) na jugoslovansko-romunski meji slovesno pričeli v ponedeljek graditi hidrocentralo in nov plovni sistem na Donavi. Ta elektrarna je največje gradbeno delo v zgodovini narodov obeh držav. Skupno z obema splavnicama za prepuščanje ladij, obsežnih del za zavarovanje bregov zajezene Donave do Beograda ter za preselitev prebivalcev iz naselbin, ki jih bo poplavlila voda, bo elektrarna stala nad 400 milijonov dolarjev.

Tem ogromnim investicijam bodo seveda ustrezale tudi velike koristi, ki jih bo od elektrarne imelo gospodarstvo obeh držav. Zmogljivost elektrarne bo znašala 2,1 milijona kilovatov, dala pa bo letno 10 milijard kilovatinih ur električne energije. Njena letna proizvodnja električne energije bo torej petkrat večja od celokupne proizvodnje električne energije na Koroškem. En sam izmed 12 orjaških turboelektričnih agregatov, kakršnih ni v vsej Evropi razen v Sovjetski zvezi, bo imel zmogljivost 175 tisoč kilovatov, kar ustreza zmogljivosti treh dravskih elektrarn, kakor je ona v Kazazah. Proizvedeno električno energijo te elektrarne, katere gradnja bo predvidoma zaključena leta 1971, si bosta Jugoslavija in Romunija delili na polovico.

Ob tej elektrarni pa je treba tudi še upoštevati druge koristi, ki jih bo prinesla. Z ureditvijo plovne sistema pri Djerdapu bodo odpravljene sedanje velike ovire v rečni plovi po Donavi v tem njenem delu. Po ureditvi Djerdapa bodo po Donavi lahko plule kombinirane rečnopomorske ladje do 5000 ton nosilnosti, od česar bodo imele korist tako Jugoslavija kot pa Madžarska, Češkoslovaška in Avstrija. Po vseh teh deželah bo ureditev Djerdapa razbremenila železniški in cestni promet ter prispevala k pocenitvi tovarnega prometa sploh.

RAČUNSKI DVOR PARLAMENTA KRITIZIRA:

Finančno ministrstvo zanemarja odkrivanje davčnih prevar

Računski dvor parlamenta, katerega naloga je, da kontrolira finančno poslovanje vlade, vladnih, državnih in deželnih ustanov in podjetij, je pred kratkim ostro kritiziral poslovanje nekaterih finančnih uradov in opozoril zlasti na primere njihove popustljivosti nasproti velikim obdavčencem, ki na ta račun državo lahko oškodujejo za več milijonov šilingov davkov.

Računski dvor je n. pr. pri finančnem uradu Voitsberg na Štajerskem pri pregledu listin o obdavčenju ugotovil, da so bile davčne izjave po navadi vzete na znanje brez kritike in brez točnejšega pregleda na resničnost podatkov. Ugotovil je tudi, da je vrsta obdavčencev stroške za privatne vožnje z avtomobilom pribila k stroškom za poslovne vožnje in da je tudi to finančni urad vzel brez preverjanja na znanje. Kritiziral je tudi to, da delodajalci zadržujejo mezdni davek, ki ga vsak mesec odtegnejo svojim uslužbenecem od plače in ki bi ga morali do 10. vsakega meseca odvesti finančnemu uradu.

Do podobnih ugotovitev je prišel računski dvor tudi pri finančnem uradu v Brucku ob Leithi. Tam je spoznal, da se v primerih manjših podjetij, ki so bila obdavčena na podlagi povprečnih mer o obdavčenju, promet in dobiček le malenkostno razlikujeta od izračunanih davčnih osnov. Pri večjih in velkopodjetjih pa so te razlike tudi v primeru uporabe najvišjih povprečnih mer še vedno zelo velike in sicer v škodo države. Pri tem finančnem uradu je računski dvor tudi kritiziral, da je leta 1960 kaznoval le razne prestopke pri majhnih davčnih prestopkih, medtem ko je odkrivanje in zasledovanje težkih finančnih kršitev očividno zanemarjal.

Zaradi takih in podobnih postopkov nasproti velikim podjetnikom so leta 1962 davčni dolgovi znašali 2648 milijonov šilingov. V tem letu so sicer bili za 102 milijona šilingov manjši kot leta 1961, vendar so se zmanjšali v glavnem zaradi tega, ker so finančni uradi te dolgove črtali, ker z njihovim plačilom baje ni bilo več mogoče računati.

Ugotovitve računskega dvora odkrivajo ostra nasprotja z enakopravnostjo državljanov, kajti če so finančni uradi in finančno ministrstvo strogi in nepopustljivi do malih ljudi, potem bi morali enako ravnati z »velikimi ribami«.

MEDALJE NA JUBILEJNEM MEDNARODNEM VINSKEM SEJMU V LJUBLJANI

Na letošnjem jubilejnem 10. mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani je ocenjevalna komisija 18 strokovnjakov iz 11 držav priznala za vina 308 zlatih, 705 srebrnih in 27 bronastih medalj. Od teh je na razstavljaljoče države odpadlo medalj:

	zlate	srebrne	bronaste
Alžirija	2	17	4
Anglija	—	3	—
Australija	19	55	2
Avstrija	15	92	3
Bolgarija	38	33	1
Češkoslovaška	7	16	1
Francija	3	7	—
Grčija	3	—	—
Italija	8	27	—
Izrael	1	22	2
Jugoslavija	111	232	11
Madžarska	1	4	—
Maroko	—	2	—
DR Nemčija	—	3	—
ZR Nemčija	39	109	1
Nova Zelandija	1	27	2
Romunija	25	9	—
Španija	3	—	—
Švica	—	6	—
Turčija	2	5	—
Amerika	3	13	—
Sovjetska zveza	27	23	—

Poleg tega je bilo na tem sejmu razdeljenih še 67 zlatih, 105 srebrnih in 2 bronasti medalji za žgane pijače ter 8 zlatih, 11 srebrnih in 18 bronastih za sadne sokove.

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — Ameriški predsednik Johnson je podpisal zakon, s katerim je odobril 1.570.968.000 dolarjev (približno 40.845.000.000 avstrijskih šilingov) za vzpostavitev vojnih oporišč doma in v tujini v obračunskem letu, ki se je pričelo 1. julija. Prvoletno je Johnsonova vlada v ta namen zahtevala 1 milijardo 879 milijonov dolarjev.

RIM. — Italijansko zunanje ministrstvo je poslalo navodila svojim veleposlanštvom, naj opozorijo italijanske državljanke v tujini, da je prijavljanje v vrste plačancev in prostovoljcev v nasprotju z italijanskimi zakoni. Ta navodila je italijansko zunanje ministrstvo poslalo vsem veleposlanštvom po poročilih, da so nekateri Italijani sodelovali v borbah proti kongovskim upornikom v Albertvillu.

NEW DELHI. — Velike predele Indije so zajela poplave, ki so povzročile velikansko škodo. Sodijo, da gre za največje poplave zadnjih desetletij. Oblasti so bile prisiljene, da iz ogroženih naselij evakuirajo prebivalstvo.

WASHINGTON. — Ameriški pravosodni minister Robert Kennedy (brat lani umorjenega predsednika Johna Kennedyja — op. ured.) je podal ostavko, ker ga je kongres demokratske stranke pred nedavnim izvolil za kandidata za senatorja v državi New York. Posle pravosodnega ministra bo začasno vodil sedanjí pomočnik ministra Nicolas Kazenbach.

BUDIMPEŠTA. — Predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito je od danes do 16. septembra na uradnem obisku na Madžarskem, kamor sta ga povabila predsednik predsedniškega sveta ljudske republike Madžarske Ištvan Dobi in prvi sekretar CK madžarske socialistične delavske partije in predsednik madžarske revolucionarne delavske-kmečke vlade Janos Kadar.

SANTIAGO DE CHILE. — Pri nedeljskih predsedniških volitvah v Čilu je zmagal krščanski demokrat Eduardo Frei, ki je z 1.404.809 glasovi dobil absolutno večino. Kandidat levec Salvador Allende je dobil 975.210 glasov, medtem ko je radikalni prvak Julio Duran doživel hud poraz, saj je bilo zanj oddanih le 102.000 glasov. Novi predsednik, ki bo posle prevzel 3. januarja, je ob izvolitvi izjavil, da bo kot predsednik delal v prid vseh prebivalcev Čila. Moj edini cilj bo — je dejal — delati za splošni blagor vsega ljudstva.

VARŠAVA. — V Varšavi je zasedal V. kongres pobratenih mest, v katerem se je zbralo 400 delegatov iz 135 mest raznih držav na svetu. Goste je pozdravil podpredsednik poljske vlade Zenon Nowak, ki je kongres tudi otvoril.

PARIZ. — Neka tiskovna agencija je objavila vesti, da je francoski predsednik de Gaulle prejel novo povabilo za obisk v Sovjetski zvezi. Predslavniki francoskega zunanega ministrstva pa je v tej zvezi izjavili, da ničesar ne utemeljuje to vesti, ker še vedno velja povabilo de Gaulle, naj uradno obišče Sovjetsko zvezo, kamor ga je povabil predsednik sovjetske vlade Hruščov, ko je leta 1960 bival v Parizu.

BERLIN. — Ob 25-letnici začetka druge svetovne vojne je bila v Berlinu dvanajstna konferenca zgodovinarjev, katere se je udeležilo okoli 200 zgodovinarjev iz Vzhodne Nemčije in drugih dežel.

KAIRO. — Kot poroča pripravljalni komite konferenca šefov držav in vlad neangažiranih držav, ki se bo začela 5. oktobra v Kairu, se je za sodelovanje na konferenci doslej prijavilo 46 držav, ki bodo poslale svoje predstavnike v vlogi udeležencev konference, razen tega pa je odbor sprejel prijave enajstih držav, katerih predstavniki se konference želijo udeležiti kot opazovalci. Po teh podatkih je torej za konferenco neangažiranih v Kairu doslej prijavljenih skupno 57 držav.

MOSKVA. — Ameriški kongres je pred nedavnim sprejel resolucijo, v kateri namiguje na sankcije proti Sovjetski zvezi, ker ni hotela prispevati določenega zneska za kritje stroškov za operacije OZN na Srednjem vzhodu in v Kongu. V Moskvi so to resolucijo imenovali »provokatorski akt« in z vso odločnostjo poudarili, da Sovjetska zveza »ne bo dala niti kopejke za stroške, pobrojane za izvajanje kolonizatorske politike zahodnih držav«.

RIO DE JANEIRO. — Brazilija je v okviru velikih svečanosti praznovala 142-letnico svoje neodvisnosti. Na vojaški paradji se sodelovalo okoli 35.000 vojakov, povorke pa se je udeležil tudi predsednik republike Castello Branco z najvišjimi vojaškimi in političnimi funkcionarji.

SKOPJE. — V okviru mladinske delovne akcije »Rdeči nageljni 64«, v kateri je sodelovalo okoli 700 mladincev in mladink iz vseh predelov Jugoslavije ter skupina mladincev iz angleškega mesta Bradforda, so tekom dveh mesecev ozelenili okoli 40 hektarov novih površin v novih mestnih naseljih Skopja.

SOFIJA. — Ta ponedeljek so se v Bolgariji začele slavnosti ob 20-letnici osvoboditve in vzpostavitve Ljudske republike Bolgarije. Slavnosti so se udeležile tudi uradne delegacije iz mnogih drugih držav. Predsednik bolgarske vlade Zivkov je v svojem govoru naglasil uspehe, ki jih je dosegla Bolgarija pri izgradnji svoje industrije.

DETROIT. — Le nekaj dni za republikanskim kandidatom Goldwaterjem je tudi kandidat demokratske stranke predsednik Johnson začel volilno kampanjo za predsedniške volitve, ki bodo 3. novembra. Ob »Dnevni deli« se je odločno postavil proti Goldwaterju in njegovi politiki atomske bombe ter zagotovil, da bo podprl vsak realistični ukrep, ki bi služil zagotovitvi miru v svetu. Glavni poudarek v svojem govoru pa je dal enostnosti in dejal, da se ne bo zavezaval le za mir, marveč tudi za blaginjo in pravičnost. Vsem Američanom, ne glede na raso in barvo kože, je zagotovil enake pravice.

DUNAJ. — Pogajanja o državnem proračunu za leto 1965 dobro napredujejo. Strokovnjaki posameznih ministrstev so svoje delo že zaključili, zdaj pa se bodo začela pogajanja med ministri. Pričakujejo, da bodo dokončne postavke proračuna znane že do 1. oktobra.

Spet se bodo odprla šolska vrata

Kot vsako jesen, se bodo spet po mestih in na podeželju odprla šolska vrata. Marsikateri malček bo prvič prestopil šolski prag, se prvič srečal z resnim delom, težavami in tudi z radostmi, ki mu jih nudi tak majhen šolski kolektiv. Otrokom, ki hodijo že v višje razrede, pa šola in delo v njej ni nič novega; dobro se zavedajo, da se je treba vestno učiti, da se je treba, dokler si mlad, najmarljiveje pripravljati za svoj bodoči življenjski poklic.

Čas, ko se začne šola, postavlja tako pred starše kakor tudi pred vzgojitelje vrsto problemov, s katerimi se je treba s skupnimi močmi spoprijeti. Vzgoja mladine je eno najvažnejših vprašanj. Ni dovolj, da so v ta namen na razpolago materialna sredstva za brezplačno šolanje otrok na ljudski šoli, za štipendiranje dijakov na gimnaziji, na strokovnih in visokih šolah, za gradnjo šol, otroških domov in internatov. Ni dovolj, da se vedno znova pretresajo učni načrti in učni načini, kako bi se otrokom najuspešneje nudilo več splošnega in strokovnega znanja. Je še vrsta drugih vprašanj, ki prav tako zahtevajo rešitev.

Tako na primer je tu oblikovanje otrokovega značaja. Za to niso dovolj samo knjige in učenje. Velikokrat posvečamo pri vzgoji otrok premalo skrb prav onim drobnim stvarim, ki v veliki meri vplivajo na njegov značaj. Prav nič ne pomislimo, kako kvarno vpliva na njegov duševni razvoj zamujanje šole, nered pri knjigah in zvezkih, slab odnos do nalog in učenja, do sošolcev in učiteljev in podobno. Vse te drobne, negativne stvari se pozneje pri odraslem človeku kaj rade sprevržejo v nezanesljivost, nerednost, na slab odnos do ljudi in do dela.

V otroku je treba že od rane mladosti razvijati tudi samostojnost. Treba ga je počasi navajati, da začne sam opravljati nekatera dela, da se začne zanašati predvsem na sama sebe in ne na druge.

Šola se začne prav v času, ko je pri kmečki hiši največ dela. Treba je pospraviti poljske pridelke, poskerbeti za setev ozimim itd. Otrok, ki začne hoditi v šolo, ni več dosti v pomoč staršem. Narobe, sedaj je tudi zanj treba bolj skrbeti. Imeti mora snažno obleko, toplo obutev, ob pravem času mora imeti pripravljen zajtrk in kosilo, redno in skrbno se mora učiti in pisati naloge.

Te skrbi so posebno za podeželske starše zaradi pomanjkanja časa včasih zelo težke. Tu torej pride v poštev otrokova samostojnost. Otrok naj si sam čisti obleko in obutev, prišije gumb, če je treba, se sam odpravi pravočasno v šolo, si pripravi preprost zajtrk, samostojno napiše šolske naloge ter se nauči učno snov in opravi še druge svoje dolžnosti. Samostojnost otroka je važna še posebno v velikih družinah. Le s pravočasnim navajanjem otroka k samostojnosti pa bomo dosegli, da bo lažje sledil pouku v šoli, staršem pa bo prihranjena marsikatera skrb in delo.

Se bi lahko naštevali težave in naloge, ki stoje pred šolsko mladino, starši in vzgojitelji. Vsem so dobro znane, saj se že vrsto let z

V OKVIRU KULTURNE IZMENJAVE:

Ptujski umetnik Jan Oeltjen razstavlja v celovškem Deželnem muzeju

V Deželnem muzeju v Celovcu, ki začasno služi tudi kot Deželna galerija, je trenutno zanimiva umetniška razstava, prirejena po posredovanju Moderne galerije v Mariboru in ob podpori koroške deželne vlade v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo. V dveh dvoranah je prikazan izbor olnih slik, akvarelov in grafik 84-letnega umetnika Jana Oeltjena iz Ptuj.

Oeltjen ni zanimiv le kot umetnik, marveč tudi kot človek. Rojen je bil v severni Nemčiji, kjer je preživel svojo mladost. Po študiju na nemških umetnostnih akademijah je prepotoval mnoge evropske države, dokler ni v Italiji spoznal kiparke Elzo Kasimir iz Ptuj, ki je postala njegova žena, Ptuj in v širšem pomenu Slovenija pa njegova nova domovina, kjer živi tudi še danes.

Ta osebna razdvojenost umetnika na dve domovini prihaja do izraza tudi v njegovih slikah; vendar to ni več razdvojenost, marveč nasprotno je Oeltjenu uspelo združiti eno z drugim in morda ravno v tem je največja svojstvenost njegove umetnosti, ki izrazito severnonemške like presaja v pristno slovensko pokrajino.

Ob otvoritvi razstave, katere se je udeležil tudi umetnik, sta ravnatelj Deželnega muzeja dvomi svetnik dr. Moro in kulturni referent deželne vlade dvorni svetnik dr. Rudan predvsem poudarila uspešno se razvijajočo kulturno izmenjavo med Koroško in Slovenijo. Umetnika in njegovo dejavnost pa je številnim gostom predstavil ravnatelj Moderne galerije v Mariboru Branko Rudolf. Razstava bo odprta do 4. oktobra in je le želeli, da bi bila deležna zaslužene pozornosti.

Kulturna izmenjava

NAJ BI SE RAZŠIRILA TUDI NA TRST IN GORICO

Prejšnji teden je koroški deželni glavar Wedenig v okviru posebne slavnosti v Vidmu izročil dosedanjemu predsedniku Videmske pokrajine Candoliniju visoko avstrijsko odlikovanje, katero mu je podelil zvezni

prezident dr. Schörf v priznanje za zasluge pri razvijanju kulturnega sodelovanja med Koroško in Videmsko pokrajino. Pred nekaj meseci pa je za iste zasluge prejel visoko italijansko odlikovanje deželni glavar Wedenig.

Ob tej priložnosti so predstavniki Koroške in Videmske pokrajine naglasili pomen kulturne izmenjave med sosednimi narodi in deželami in poudarili uspehe, ki so bili na tem področju doseženi v letih po drugi svetovni vojni. Deželni glavar Wedenig je izjavil, da se je po drugi svetovni vojni nudila edinstvena zgodovinska priložnost za pospeševanje dobrega sosedstva, predsednik nove avtonomne pokrajine Furlanija-Juljska krajina dr. Berzanti pa je izrazil željo, da bi se kulturna izmenjava s Koroško, ki je bila doslej omejena na Videmsko pokrajino, v bodoče razširila na celotno pokrajino, torej tudi na Trst in Gorico.

Objava slovenske gimnazije

Na Državni gimnaziji za Slovence v Celovcu so 14. septembra ponavljalni izpiti. Vsi prizadeti dijaki se zberejo ob osmi uri v šoli.

15. septembra so sprejemni izpiti za prvi razred ob osmi uri dopoldne. Tozadnevne prijave so možne vsak četrtek od 8. do 10. ure v šolski pisarni ali pa pismeno na „Direktion des Bundesgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22“.

V sredo, 16. septembra je v času od 14. do 16. ure vpisovanje za vse razrede.

V četrtek, 17. septembra je ob deveti uri začetna služba božja in ob 13.15 prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

njimi ukvarjajo in ubadajo. Prepričani pa smo, da se dajo vse z dobro voljo uspešno urediti — v dobrobit naših otrok in nas samih.

KULTURNE DROBTINE

● Celovško Mestno gledališče bo začelo novo gledališko sezono 1964-65 danes zvečer, ko bo v Komornem gledališču (v Domu glasbe) uprizorilo veseligr „Oče ne sme vedeti“. V glavnem postopju gledališča, katera obnova bo v kratkem zaključena, se bo sezona pričela 1. oktobra s Shakespearovim „Kraljem Learom“, kateremu bosta sledili Mozarova opera „Čarobna piščal“ in Ziehrerjeva opereta „Polepuhi“. Zaključek adaptacije bo gledališče proslavilo 9. oktobra s slavnostno pred-

Umrli je slovenski pisatelj Jože Pahor

Komaj so se predstavniki slovenskega kulturnega življenja poslovili od umrlega pisatelja Juša Kozaka, je slovenski kulturni svet utrpel že novo izgubo: v ljubljanski bolnišnici je zaključil svojo življenjsko pot slovenski pisatelj Jože Pahor.

Pokojni Jože Pahor je bil rojen leta 1888 v Sežani na Primorskem. Po učiteljsku v Kopru je kot učitelj služboval najprej v svojem rojstnem kraju, leta 1923 pa ga je začel preganjati fašistični režim, zato se je umaknil v Jugoslavijo, vendar je bil med zadnjo vojno spet med svojim ljudstvom na Primorskem, ki se je bojevalo za svobodo in pravico. Leta 1947 se je po priključitvi Slovenskega primorja preselil v Ljubljano, kjer je ostal do svoje smrti.

Svoje književno delo je začel Pahor že leta 1910. Najprej je v raznih revijah objavljaj politične in kulturne članke, njegov prvi roman — Medvladje — pa je izšel leta 1923 pri Socialni Matici v Trstu. Sledil je zgodovinski roman »Serenissima«, nato roman o uporu slovenskih kmetov »Matija Gorkan«, roman o pisatelju Jurčiču »Pot desetega brata«, potpis »Hodil po zemlji sem naši«, mladinski roman »Otrok črnega rodu«, knjiga črtic »Mladost na Krasu« in poleg vrste dramskih del še njegova zadnja knjiga »V nevarni zasedi«.

stavo „Čarobne piščali“, katere se bo udeležil tudi zvezni prezident dr. Schörf.

● Celofni ansambel milanske Scale trenutno gostuje v Moskvi, kjer bo imel skupno 24 predstav. Prebivalstvo sovjetske prestolnice je italijanskim umetnikom priredilo izredno prisrčen sprejem in z velikim zanimanjem spremlja vsako posamezno predstavo. Za posamezne prireditve so bile vsotopnice razprodane že vnaprej. Prihodnji mesec pa bo moskovski Bolšoj teatr vrnil obisk milanskim umetnikom.

● V Beogradu je trenutno drugi triennale likovne umetnosti Jugoslavije. Na tej največji jugoslovanski likovni razstavi sodeluje 145 slikarjev in 45 kiparjev s skupno 376 deli. Najvišjo nagrado trienala — zlato plaketo — je žirija dodelila slikarju Franju Šimunoviču in Mariju Preglju. Poleg Preglja ja na razstavi udeleženi še nadaljnjih 22 slovenskih likovnih umetnikov.

● Prejšnjo nedeljo se je v Cannesu začel 17. mednarodni festival amaterskega filma, na katerem sodeluje sedemdeset držav. Od 200 prijavljenih filmov je posebna komisija za festivalski program izbrala sedemdeset amaterskih filmov, ki se bodo podelovali za festivalne nagrade, katere bodo podelili 17. septembra ob zaključku festivala.

Ob takšni podobi ameriških dilem v Aziji se nam vsaj delno začinja celoviteje razgrinjati moralno, politično in vojaško ozadje nedavnega ameriškega agresivnega dejanja. Zato bi bilo neodgovorno in demagoško, krizo v jugovzhodni Aziji pripisati in jo razlagati zgolj z ameriški notranjepolitičnimi motivi. Dejstvo je namreč, da je kriza obstajala pred volilno kampanjo, da obstaja med njo in da bo obstajala še dolgo po njej. Sicer pa tudi med republikanci in demokrati ni nekih bistvenih načelnih razlik glede ameriške zunanjepolitične doktrine in strategije v sodobnem svetu. Demokrati in republikanci si med seboj oporekajo pretežne metode in sredstva.

Dodajmo še nekaj misli o položaju v južni Aziji, ki jih je prav tako konec julija izrekel maršal Čen Ji, kitajski zunanji minister. Svojo logiko razgrne tako-le:

»Če želijo malo vojno, dobro, tedaj bo pač mala vojna. Če hočejo veliko vojno, tedaj bo pač postala velika. Vse to je odvisno le od Amerikancev. Mi sploh nečemo vojne. Če pa nam bo vsiljena, takrat nas bodo našli pripravljene.

Amerikanci grozi z atomskimi bombami, in tudi moj prijatelj Hruščov se tega boji. Kaj hočejo z atomskimi bombami doseči proti Kitajski? Mesta kot Sanghaj in Peking lahko porušijo z bombami, toda Kitajsko?

Ali mislijo Amerikanci, da morejo Kitajsko zasesti? Ali pa, da se morejo zadržati v deželi proti 600 milijonom ljudi, ki ne prebivajo v mestih? In le premislite notranjo si-

tuacijo Kitajske? Ta je tako trdna, kot nikoli prej.

Seveda tudi vojna na jugovzhodu zopet ni tako slaba. Položaj je tam podoben rakastemu čiru. Če se bujno razrašča, ga moraš odstraniti, torej izrezati. Tedaj ni bilo tako slabo, če bi bil položaj enkrat prečiščen. Tu imate torej naše bojažljivo besedičenje, kakor se govori v Washingtonu in o čemer govori tudi naš prijatelj Hruščov.

Takšna kitajska razlaga položaja v južni Aziji nam tedaj še bolj osvetljuje tudi ostale vzmeti nevarne napetosti v Tonkinškem zalivu. Razumljiva ali nerazumljiva, dokaj enostavna kitajska logika je neprijazna v tistem hipu, ko pomislimo, da stoji za njo trimilijonska armada, ki ji sicer marsikaj primanjkuje, zna pa biti v džungelski vojni bolj spretna in učinkovita, kot še tako moderna ameriška. In če pride do razširitve poligonov v južni Aziji, si prav gotovo ni težko zamisliti, kakšen obseg bi dobilo dosedanje vojno žarišče. Lokalna vojna bi mogla prerasti v svetovni požar in ni si mogoče niti predstavljati, kako grozljivo bi bilo pogorišče.

Morda dokaj trezno in stvarno presojujejo položaj v Vietnamu prav z ozirom na njihove lastne izkušnje francoski izvedenci za vojaška vprašanja, saj se je agonija francoskega kolonialnega imperija začela, ko je bila francoska vojska poražena v znameniti bitki pri Dien Bien Fuju 1954 leta. Po ameriški

agresiji v Tonkinškem zalivu razpravljajo na francoskem med drugim tako-le:

Vietkong vodi na prvem mestu revolucionarno vojno. Njegov cilj ni zavojevanje ozemlja, ampak pridobivanje prebivalstva. Ameriške metode se po svoji učinkovitosti ne bodo izkazale kaj boljše, kot francoske metode med vojno v Indokini ali Alžiriji. Še več, nikoli ne bo mogoče vsakodneвно vračati udarcev zaradi pomoči Severnega Vietnama Vietkongu s strateškimi rušenji. Mac Namara je namreč sam ne dolgo od tega izjavil, da je največja preglavica za Američane gverilsko vojskovanje. Njegove sheme omogočajo Američanom pridobiti na času, toda z dolgoročno strategijo ne bo rešeno vprašanje vojne v Indokini, kajti ob strani pušča nedotaknjeno bistveno: odnose med azijskim zahodom in vzhodom. Učinek ameriškega bombardiranja na narodnoosvobodilno gibanje bo podoben učinku, ki ga je imelo bombardiranje Sakieta in ugrabitev Ben Bele za alžirsko narodnoosvobodilno gibanje.

Atlantski, čeprav ne najbolj zvesti francoski zavezniki torej opozarjajo Američane na svojo lastno usodo, ko so pred dobrimi desetimi leti morali zapustiti Indokino. Zgodovinska projekcija ameriške usode v Aziji je podobna, kajti Azija vendarle pripada Azijcem. Nekateri članice Atlantskega pakta so podprle ameriško agresijo. Imajo pa v zvezi z njo kljub atlantski solidarnosti

svoje zadržke in pomisleke. Anglija se nekako obotavlja, Zahodna Nemčija odločno odobrava, Francija vztraja na nevtralizaciji jugovzhodne Azije, pa tudi Japonska ima trezno stališče glede nadaljevanja oziroma obnove ženevskih pogajanj. V tem položaju ni nič čudnega, če ameriška diplomacija dela s polno paro.

Glede na izvor vojn se je v obdobju po drugi svetovni vojni marsikaj spremenilo: V minulosti so s kolonialnimi vojnami ustvarjali in branili bodoče kolonialne imperije, danes pa s kolonialnimi vojnami poskušajo rešiti, kar se še da, ali obnoviti tisto seveda z novimi sredstvi in načini, kar je sicer bilo izgubljeno. Minili so časi, ko so si imperialisti mogli z vojnimi pohodi med seboj — zlepa ali zgrda — deliti interesna področja. Agresija v Tonkinškem zalivu je izraz trmatega vztrajanja na pozicijah politike sile in zaenkrat še ustreza vladajočim silam v Združenih državah Amerike, zlasti pa najreakcionarnejšim krogom ameriške buržoazije. Zato poskušajo z vsemi silami prepričati kakršnokoli spremembo razmerja sil v mednarodni areni, kajti vsaka sprememba gre takorekoč na rovaš imperialističnega sveta.

Kolonialni sistem je v glavnem odšel svoje dni. Obramba ostankov tega sistema po sami svoji naravi pač prinaša ameriški globalni strategiji slabe perspektive. To jih vznemirja in zato poskušajo pomagati z zaostrevanji, ko z odprtmi ali pa za-

(Konec)

kritimi agresivnimi manevri podžigajo nevarna žarišča in s tem samo znova vzpodbujajo hladno vojno ter tako vzdržujejo blokovske poligone.

Lokalne vojne, lokalne agresije in lokalne intervencije so, kot vidimo, dandanašnji navzlic vsem naporom miroljubnih in demokratičnih sil v svetu še zmeraj možnost in resničnost. Res je tudi, da so relativno najmanj tvegane za agresije. Lokalne agresije in lokalne intervencije so samo zunanje manifestacije tendence k lokalni vojni. Seveda je tudi z drugimi sredstvi dandanašnji mogoče zadrževati v odvisnosti dežele in ljudstva, toda končni učinki so si zelo podobni. Te sile se upirajo demokratizaciji mednarodnega življenja zlasti v regionih bivših kolonialnih imperijev. S tem močno ogrožajo neodvisnost, enakopravnost in nedotakljivost teh dežel in ljudstev. Vse to ima lahko usodne posledice za usodo miru. Toda čeprav še od druge svetovne vojne do današnjih dni Marsov ples okoli ognja ni potihnil, je vendarle resnica, da je zmeraj manj obetov za uspešnost in učinkovitost lokalne vojne, lokalne agresije in lokalne intervencije. Glede na prisotnost in prizadetost miroljubnih sil, zlasti pa akcije neangajiranih, postaja to delovanje zmeraj bolj tvegano in tudi sicer omejeno. Ne bi bilo prav, če bi podcenjevali moč imperialističnih faktorjev, oziroma če bi precenjevali moč progresivnih in miroljubnih faktorjev. Toda zadeva vseh narodov in miroljubnih sil je bila in ostaja, da se aktivno bojujejo za mir in za pobjanje vseh agresivnih tendenc.

B. C.

Počitniški seminar naših študentov v Podravljah

Klub slovenskih študentov na Dunaju je ob koncu letošnjih počitnic privedel minuli teden v kmetijski šoli v Podravljah zanimiv tri-dnevni seminar. Pod geslom »Koroški Slovenci v samokritičnem ogledalu« je seminar obsegal pet predavanj z diskusijo. Prvo in naslovno predavanje je imel predsednik kluba Miško Kulnik, za njim pa sta govorila podpredsednik kluba Feliks Bister in Jančko Ogris st. Prvi se je bavil s »kritično analizo koroškega človeka« medtem ko je drugi razpravljal o »naših družinskih večeraj, danes in jutri«. Zadnji dan seminarja je živinozdravnik dr. Luka Sienčnik govoril o »potrebi sodelovanja kljub politično-ideološki opredelitvi koroških Slovencev«, za zaključek pa je predaval deželni glavar Ferdinand Wedenig o vprašanju »Avstrija in koroški Slovenci«.

Vsakemu predavanju je sledila živahna in zelo zanimiva diskusija o gledanju na vprašanja, ki so bila načeta. V teku diskusije smo občutili resno prizadevanje študentov, da bi se približali točnejšemu poznanju pestre problematike koroških Slovencev in naših narodnih organizacij ter vprašanjem sodelovanja v avstrijskem družbenem življenju. Ne glede na to, da so tu in tam prišli do izraza dokaj nejasni pojmi o vsem tem, je bila iniciativa za ta seminar dobra, kajti le po poti neposrednega spoznavanja problemov in dela naših tradicionalnih narodnih organizacij ter dejanskega vključevanja v njihovo delo bo naša priraščajoča inteligenca v narodnem življenju mogla ubirati pot, po kateri se bo lahko čim bolj povezala z ljudstvom in pomagala čuvati in vzpodbujati njegovo narodno zavest, kar je v svojem predavanju tudi zahteval predsednik kluba. Le kar je iz preteklosti preraslo v sedanjost, bo imelo dobra tla tudi v bodočnosti.

Ob takem gledanju na seminar je odveč in preuranjeno, da bi se podrobneje spuščali v analizo pojmov in gledanj, ki so prišli pri njem do izraza. Rečemo lahko samo to: čim več takih srečanj, čim boljša udeležba pri njih in ob sodelovanju predstavnikov naših organizacij čim bolj v globino vprašanj, ki so nam blizu in s katerimi se moramo dnevno spoprijemati.

V nedeljo Grand Prix Jugoslavije v moto-crossu v Trziču

Prireditveni odbor za mednarodni moto-cross Grand Prix Jugoslavije v Trziču sporoča, da se bodo prireditve v zvezi s tekmovanjem »čez drn in strn« z motornimi kolesi 250 ccm in 500 ccm pričele že jutri zvečer.

Jutri zvečer ob 18.30 uri bo v Trziču promenadni koncert godbe na pihala DPD »Svoboda« Trzič. Za tem bo ognjemet in nastop folklorne skupine, ob 20. uri pa sprejem tekmovancev, vodij ekip in trenerjev v dvorani restavracije »Pošta«, nakar bo prosta zabava.

V nedeljo, ob 10. uri bo svečana otvoritev nove šole, ob 14. uri pa prihod tekmovancev na startni prostor v Podljudelju, nakar se bo pričelo tekmovanje. Razglas izida tekmovanja in počastitev tekmovancev bo na startnem prostoru.

Za varnost otrok na šolski poti

Kmalu se bodo spet odprla vrata v šole in za šolarje bo končan brezskrben čas počitnic. V šolo bodo začeli hoditi tudi najmlajši. V gostem motoriziranem cestnem prometu pa je kot v šolo in iz šole domov združena z nevarnostjo za zdravje in življenje otrok. Statistika namreč ugotavlja, da je v Avstriji zadnja leta vsako leto do 4000 šolskih otrok v starosti od 5 do 14 let poškodovanih pri prometnih nesrečah in skoraj 90 od teh smrtno. Gotovo se primeri veliko nesreč v prostem času, največji del teh nesreč pa se pripeti na poti v šolo in iz šole domov. Kuratorji za prometno varnost se v začetku šolskega leta obrača na vse odgovorne za vzgojo otrok z nujnim pozivom, naj vsi sodelujejo za varnost na šolskih poteh in nasvetuje naslednje ukrepe kot primerna sredstva:

● Še pred začetkom šolskega leta naj se izbere najvarnejša pot v šolo. Ni nujno da je pot do šole najbližja, zaradi boljše varnosti se otroci ne smejo izogibati tudi daljšim potem, če kaže, da je na teh bolj varno. Šolska pot naj se tako izbere, da po možnosti vodi na urejenih križiščih čez ceste. Na podeželju naj bi glavne prometne ceste po možnosti ne uporabljali.

● V prvih šolskih dneh se je treba tudi prepričati, če otrok res tudi hodi po določeni cesti. V primeru neupoštevanja tega je treba posebne strogosti s strani staršev, da se otroci določene poti zares tudi poslušajo.

● Starši šolarjev-začetnikov naj se dogovorijo s starši, ki pošiljajo v šolo že starejše učence, da njihove najmlajše šolarje spremljajo v šolo in iz šole, ker so v cestnem prometu že zanesljivejši.

● Otroke je treba zjutraj pravočasno zbuditi, da lahko pot v šolo nastopijo brez nemirnega hlaskanja. V tem oziru se lahko vsaka popustljivost bridko maščuje.

● In ne nazadnje: Treba je dati dober zgled, kjer koli je priložnost. Otroci kmalu zapopadejo pomen visečih signalnih svetilk ali policijskih znakov z rokami, ki urejajo promet.

Ponekod kupujejo šolskim otrokom »zelene kapice za šolsko pot«, s katerimi naj bi se šolarji razločevali od ostalih udeležencev prometa. Tudi nosilcem takih čepic je treba razložiti, da te nikakor niso kakšna dovolilnica za preziranje prometnih predpisov.

Kmetovalci treh držav obiskujejo našega kmeta

Precej dolga je že vrsta naših bralcev, ki so si vzeli čas in obiskali v Žužalčah v bekštanjki občini Lojzeta Trunka, pd. Ovniča z namenom, da spoznajo njegovo kmetijo in da vidijo, kako gospodarji podpredsednik Slovenske kmečke zveze in odbornik Skupnosti južnokoroških kmetov v okrajni kmečki zbornici Beljak. Malo komu pa bo znano, da je prišlo letos po isti poti k Ovničju že 43 delegacij in ekskurzij iz Avstrije, Slovenije in Italije.

Zadnja med njimi je bila ekskurzija, ki jo je organiziral kmetijski zavod v Ljubljani. Udeleženci ekskurzije, 42 po številu, so si Ovničjevo kmetijo ogledali zatem, ko so bili prej že na obisku kmetijske šole za gorsko kmetijstvo v Lienzu na Vzhodnem Tirolskem, na mednarodnem kmetijskem sejmu v Welsu, na Inštitutu za alpsko kmetijstvo v Gumpensteinu na Zgornjem Štajerskem in na Vivnikovem posestvu v Jedovcah pri Grabštanju.

Ko sem se razgovarjal z njimi o vlihsih pri teh obiskih, sem dobil enodušni odgovor: »Najlepše je bilo pri Trunku. To je res šolski primer, kako je treba na družinskih kmetijah v alpskem svetu kmetovati.« K tej ugotovitvi moram še dodati, da je prišla iz ust kmetijskih strokovnjakov in gospodarstvenikov, ki temeljito proučujejo kmečko problematiko ne le doma, marveč tudi po drugih deželah.

In v čem je ta šolski primer pri Ovničju? — Lojze je to sam najbolje povedal, ko je dejal, da je do sedanjega ustroja svoje kmetije in do njene produktivnosti prišel po dobri šoli pri svojem očetu, ki je bil za njegov čas napreden gospodar, vsled svoje velike ljubezni do kmetovanja, ki se je v njem porodila že v mladih letih ter s trdno voljo in samoizobrazbo, odkar je pričel pred sedmimi leti kmetovati. Zdi se mi,

da so bili to res tisti osnovni predpogoji, da se je njegova kmetija lahko razvila v šolski primer, kakor ga ne smatramo le v Slovenski kmečki zvezi, marveč ga kot takega imenujejo tudi sosedje nemškega jezika v naši deželi in številni drugi, ki so Ovničjevo kmetijo spoznali.

Danes redi Lojze Trunk na svoji kmetiji, ki leži na 13 parcelah v hribovitem svetu pod Karavankami v 650 m nadmorske višine in ki meri 7 ha kmetijskega sveta in 8 ha gozda, 20 glav živine in dosega v molznosti hlevsko povprečje nad 4300 kg mleka na kravo. Njegov mesečni brutodonos je — odkar ima »Alkosil« — skočil na 10.000 šilingov in to brez dohodkov iz gozda, samo iz živinoreje, kajti na kmetiji nima drugega kot travnike, silokoruzo in govejo živino. Proizvodnja krme je pri njem v zadnjih letih tako narasla, da bo moral — kakor pravi — število goveje živine še povečati. Vse to delo lahko sedaj, ko je mehaniziral še nakladanje in razkladanje krme, opravi en človek.

Predaleč bi zašel v tem kratkem poročilu, če bi hotel opisati pot, po kateri je Lojze Trunk prišel do tako intenzivnega in racionalnega kmetovanja, in če bi hotel k temu še dodati, kako je sedaj njegova kmetija delovnotehnično urejena. Kdor želi videti in spoznati to, temu moram dati samo en nasvet: ob prvi priložnosti naj sledi zgledu drugih in se s skupino svojih sosedov poda na lice mesta v Žužalče.

Blaž Singer

Slovenska kmečka zveza obvešča:

Izvršni odbor Slovenske kmečke zveze pripravlja za nedeljo, 27. septembra 1964 organiziran

OBISK IN OGLED KMETIJE
LOJZETA TRUNKA V ŽUZALČAH

in vabi kmetovalce in kmečko mladino k obilni udeležbi. Podrobna navodila za ta obisk in ogled bomo objavili v prihodnjih »Obvestilih naprednih gospodarjev« 18. septembra t. l.

Sejem je bil živahen . . .

PLIBERK. — Za pliberški sejem na travniku je iz leta v leto večje zanimanje. Dočim so predlanskim ugotovili na tem sejmu okoli 9000 obiskovalcev, so jih lani ugotovili okoli 10.000, letos pa že do 15.000. V okviru malega obsejnega prometa je predlanskim obiskalo pliberški sejem okoli 4000 oseb, lani so jih ugotovili 4987, letos pa že daleč nad 6000.

Sejem se je začel ob najlepšem vremenu v soboto popoldne s pestro povorko izdelkov in pridelkov gospodarstva v Pliberku in okolici. Povorko so spremljali libuška godba, občinsko zastopstvo z županom Kristanom na čelu in mnogo drugega občinstva. Kot uvod za sejem je župan »načepil« prvi sodček piva v veliki hali libuške godbe, gotovo kot simbol, kajti na sejmu so se pretočile ogromne množine te tekočine iz prvovrstne pivovarne

Sorgendorf. Kot še nikoli, je bilo že prvo popoldne in na večer ter domalega vso noč veliko ljudi na sejmšču.

V nedeljo je bila pravcata gneča na obsejnem sejmšču. Vsi obiskovalci sejma so, kakor je bila podoba, izdatno konsumirali in tudi pri stojnicah trgovcev kupovali najrazličnejše potrebnosti. Bilo je gotovo, da ljudje na sejmu niso štedili. Mnogi so zagotavljali, da so bili poslovni uspehi zadovoljivi. Na sejmu in po sejmu pa velja, da ostanejo kupci v kraju, kot doslej, zvesti podjetnikom, ki inserirajo v našem listu. Različna zabavna podjetja so obratovala neprestano. V ponedeljek je bilo bolj mračno vreme, življenje na sejmšču pa je bilo kljub temu dosti živahno.

Na tisoče motornih vozil je privozilo iz vseh krajev. Nastalo je pereče vprašanje parkiranja, zato bo treba v bodoče ustvariti ustrezne pogoje. Klavrne so sanitarne naprave na sejmškem travniku. Po dežju pa morajo ljudje gaziti na sejmšču na mehki in razorani zemlji v globokem blatu. Sejem na travniku v Pliberku je za občino gotovo donosna prireditve in brez dvoma se bo občina v bodoče tudi prizadevala, da se bodo gotove pomanjkljivosti odpravile.

Za množično udeležbo sejmških gostov iz Jugoslavije bi bilo gotovo umestno, kakor so nekateri upravičeno priporočali, da bi na sejmšču kakršen koli denarni zavod imel menjalnico, da bi dinarje lahko zamenjali za šilinge. Ker tega ni, vsak gostilničar in drugi prodajalci po svojem in neenotno zamenjajo dinarje, ne nazadnje pa povzročajo zamenjava prodajalcem veliko truda in zamudo časa.

BILČOVŠ

Slovensko prosvetno društvo »Bilka« sporoča v zvezi z gostovanjem prosvetašev DPD »Svoboda« iz Hrušice pri Jesenicah, ki je bilo napovedano za minulo nedeljo, da je gostovanje odpadlo in da je preložen, ker so pri društvu v Hrušici nastale nepredvidene težave. Tozadevno sporočilo je društvo prejelo danes teden.

ZELEZNA KAPLA

V nedeljo nas je zapustila Elči Jerlich, naša priljubljena učiteljica na Obirskem in prosvetna delavka naše »Zarje« ter se preselila v Trst, kjer je našla svojega moža v juristu Lojzetu Abram u. Novoporočenca sta svojo poroko slavila v Zelezni Kapli, nakar sta se poslovila od svojih sorodnikov in prijateljev ter odpeljala v Trst.

Z Elčijo so Obirčani izgubili priljubljeno učiteljico, prosvetno društvo »Zarja« vedro in zvesto pevko, naša mladina pa enega izmed svojih marljivih krajevnih organizatorjev. Vsi ti želijo zakonca na nadaljnji življenjski poti obilo sreče in dodajajo še prošnjo, da bi jih v bodoče večkrat obiskala v Zelezni Kapli. Številnim čestitkam se pridružuje tudi naš list z organizacijami, katerih glasilo je.

TO IN ONO

od Šmohora do Labota

ŠMOHOR. — Gradbena, stanovanjska in naselitvena zadruga »Heimat« je nasproti poslopja okrajnega glavarstva zgradila stanovanjsko poslopje za 20 družin, katerim je župan, predsednik Tillian, v soboto svečano izročil ključke.

ŠT. ŠTEFAN PRI ZILJI. — Občinski odbor je sklenil obsežen projekt vodovoda, ki bo zajel območje med Trato in Št. Pavlom. Istočasno je odobril nadaljnji milijon šilingov za pričetek gradnje vodovoda.

BELJAK. — Koncem tedna je prišlo v območju mesta v 48 urah do petih vlovov. Škoda, ki je bila pri tem povzročena, gre v tisoče šilingov.

PODRAVLJE. — V ponedeljek je na cesti iz Rožeka proti Baškemu jezeru strmoglavil v Dravo osebni avtomobil s tremi osebami, od katerih se je le ena rešila. Avtomobil so v torek dvignili iz Drave, od utopljenecv pa ni sledu.

VRBA. — V nedeljo se je začel kongres zdravnikov, ki bo trajal do 20. septembra. Udeležuje se ga 800 zdravnikov iz raznih držav. Nekateri izmed njih bodo predavali tudi v Celovcu.

CELOVEC. — Koncem tedna je policija izvedla dve raciji in sicer proti alkoholiziranim vozačem in proti mladotulnim, ki so bili po deveteri uri zvečer brez vzgojiteljev v gostilnah. Pri tem je petim vozačem odvzela vozno dovoljenje in zadržala 14 fantov in deklet pod 18 let starosti v gostilnah.

MEDGORJE. — Farna cerkev v Medgorjah je pred kratkim praznovala 300-letnico svojega obstoja. S tem v zvezi je bila v Medgorjah velika slavnost.

SINČA VAS. — V četrtek minulega tedna je v podjetju Leitgeb dalo spet 81 uslužbencev prostovoljno kri v pomoč bližnjemu. Med njimi je bilo 33 novih krvodajalcev. S tem šteje podjetje že 721 krvodajalcev, dva med njimi sta dala kri že enajstkrat.

DOBRLA VAS. — Na občini pripravljajo načrt za gradnjo nove ljudske šole, ob njej pa tudi hiše za stanovanje učiteljev in šolskega slugo. Podpisali so tudi skupno pogodbo za nakup zemljišča, kjer bodo uredili novo pokopališče. Na isti seji so sklenili vključiti tudi Priblo vas v občinski vodovod, kar bo stalo 1,4 milijona šilingov.

ZELEZNA KAPLA. — Priznanja vredno iniciativo so prevzeli tukajšnji trgovci. Trgoska podjetja Haller, Haderlap, Luschnig in Orasch so v Besserjevi dvorani organizirali razstavo o stanovanjski kulturi in s tem omogočili družinam, ki se bodo vselile v občinska stanovanja na Kompoševi ravni, lažjo izbiro v opremljenih stanovanjih.

LABOT. — Po dolgem času je lovca Pavlu Streitu uspelo, da je dobil pred puško divjega merjasca, ki je delal škodo. Ko ga je koncem avgusta ustrelil, je videl, da ima pred seboj orjaka, ki je tehtal 140 kg.

PROMETNE KAZNI. — Koroško orožništvo je bilo v avgustu kršilec prometnega reda na cesti zelo za petami. 1897 udeležencev cestnega prometa je kaznovalo na licu mesta, ker so delala njihova vozila preveč hrupa in ker so kršili prometne predpise. Proti nadaljnjim 524 udeležencem cestnega prometa je iz istih vzrokov vložilo prijavo pri nadrejenih organih. 34 vozačev je zaradi alkoholiziranosti izgubilo vozno dovoljenje, 155 vozačev je bilo kaznovanih, ker je »radar« ugotovil, da so vozili s preveliko brzino.

VILE

(Francoska pravljica)

bilo to tudi tebi dano? Treba ti je samo, da greš po vode k studencu. Ko te bo revna žena poprosila piti, glej, da ji boš lepo prijazno ustregla.

»Lepa reč!« je odvrnila ošabnica. »Jaz da bom hodila po vodo?«
»Šla boš,« se je razhudila mati, »pa pri priči!«

Šla je, toda vso pot je godrnjala. Vzela si je s seboj najlepšo srebrno posodo, kar so jih imeli pri hiši. Komaj je dospela do studenca, že je zagledala imenitno napravljeno gospo, ki je bila stopila iz gozda in jo poprosila piti. Bila je prav tista vila, ki se je bila prikazala njeni sestri. Po vedenju in po obleki pa se je bila spremenila v kraljično, da bi dekletke preskusila.

»Sem mar prišla semkaj,« je rekla grda ošabnica, »da bom vam dajala piti? Kako pak! Nalašč zato sem prinesla srebrno posodo s seboj, da bodo oni pili iz nje! Tako pravim: pijte, kjer hočete.«

»Nič nisi prijazna,« je odvrnila vila, ne da bi se kaj razjezila. »Prav! Ker si tako malo ljubezniva, naj ti pri vsaki besedi, ki jo

boš izgovorila, pade iz ust kača ali krastača.«

Brž ko je mati zagledala svojo ljubljeno, ji je zaklicala:

»Kako je kaj, deklič?«
»Kako naj bo, mati?« ji je odvrnila odurnica in iz ust sta ji padla dva gada in dve krastači.

»Bog se usmili!« je zavpila mati. »Kaj vidim? Njena sestra je tega kriva! To mi bo plačala!« In že je stekla, da bi jo nabila.

Ubogo dekletke je zbežalo in se zateklo v bližnji gozd.

Kraljev sin, ki se je vračal z lova, jo je srečal. Ko jo je zagledal in videl, kako je lepa, jo je vprašal, kaj počneja ondi sama in zakaj se joče.

»Oh, gospod, mati so me spodili od doma!« Kraljev sin je opazil, da ji lete biseri in demanti iz ust. Vprašal jo je, od kod to.

Povedala mu je svojo dogodivščino.

Kraljevič se je zaljubil vanjo. Premislil je tudi, da je takšen dar več vreden kakor še tolikšna dota, ki bi jo utegnila katera druga prinesiti k hiši. Tako jo je odvedel v kraljevski grad k svojemu očetu kralju in tam sta se vzela.

Njena sestra se je pa tako osovražila, da jo je mati poglala od hiše. Nesrečnica je blodila daleč daleč okoli, pa ni našla nikogar, ki bi jo hotel sprejeti. Tako je umrla zapuščena v goščavi.

Jetra in hvaležnost

Živela sta dva soseda, od katerih je bil eden bogatejši, drugi pa nekoliko revnejši. Nekega dne je kupil bogati sosed ovco in jo ponosno pripeljal domov na svoje dvorišče, kjer je takoj začel klicati svoje domače:

»Pripravite posodo! Ovco je treba takoj zaklati, odreti in speči.«

To je slišal revni sosed in pogledal čez plot.

Takrat je bogati zaklical revnejšemu:

»Sosed, tudi ti poskusi mojo ovco. Zate sem pustil jetra!«

Sosed se mu je lepo zahvalil in z veliko slastjo pojedel podarjena mu jetra.

»Sosed, kakšna so bila jetra!« ga je vprašal bogati sosed čez plot.

»Pravi posladek. Že dolgo nisem jedel kaj tako dobrega.«

Naslednjega dne, ko sta se srečala pred džamijo, je bogati sosed spet vprašal revnejšega:

»Kaj praviš za jetra, sosed kaj!«

»Oo, sosed, že sedaj čutim v ustih njihov čudoviti okus. Odlična so bila.«

In kjerkoli sta se dotlej srečala, kadarkoli sta se znašla v družbi, je bogati vpraševal revnega:

»Jetra so bila dobra, kaj sosed!«

Ubogi revni sosed je neprestano pritrjeval in se mu zahvaljeval za čast, ki mu jo je bogati izkazal, dokler ni končno spoznal, da ne bo imel več miru pred njim in pred njegovo bahavostjo.

Zato je nekega dne kupil ovco in ko ga je bogati v družbi spet bahavo nagovoril:

»Povej, sosed, kakšna so bila moja ovčja jetra, ki sem ti jih ondan podaril, — pričakujoč, da se mu bo revni spet začel zahvaljevati je revni pohitel domov in pripeljal s seboj kupljeno ovco ter mu dejal:

— Dragi moj sosed, tvoja jetra so bila čudovita in ker sem jih že pojedel, mi ne preostane nič drugega kot da ti podarim tole ovco in se ti z njo nekako za vedno zahvalim za tista tvoja jetra. Vzemi zato to celo ovco in me pusti pri miru!

Vsa zbrana družba se je začela smejati, bogati sosed pa je odšel osramočen. Svojemu revnejšemu sosеду ni ničesar več podaril, vendar mu to ni pomagalo, da se ga ne bi prijelo za vedno ime »Jetra«.

otoku nenehni festivali. Sem sodijo plesi, procesije, obredi očiščenja, pokopavanja in sežiganja mrličev in druge prireditve.

Nameril sem se, da bom opise posameznih festivalov prelistal v letalu. Zato sem se vkrcal vanj s knjižico v roki. Pa ni bilo časa. Razgledi skozi okno so bili preveč vabljivi, razen tega pa je posegel vmes še Ivan Segura Ayerza.

S pogledi sva se srečala že na letališču v Surabaji. Spoznala sva se po skromni vnanji dekoraciji, ker za razliko od ostalih potnikov nisva bila mogočno in na gosto ovešana s fotoaparati, filmskimi kamerami, daljnogledi, tranzistorji in podobnimi rekviziti (če omenim samo tehniko) vseh oblik in kalibrov. Pa tudi po letih sva se spoznala: najini sopotniki in sopotnice so kljub lahkotnim čipkam, tenčicam, prtičjemu perju, rožicam na pokivalih in svetlim mavričnim barvam na oblačilih že zdavnaj povlekli za brado sivega Abrahama. Mladostno uniformiranost starih ameriških turistov sva oba dobro poznala. Razen tega pa ima človek tudi ušesa za razvlečene, nosljajoče vokale in nos za cigare, pipe in žvečilni gumi. Vse reči, ki so z njimi v zvezi, imajo svoje nedvomne in samo ameriške oblike, barve in vonje.

Okameneli smehlaj

39

JOŽE
CIUHA

Ivan A. Krilov:

Lisica zidarica

Nekoč je živel lev, ki kure imel je rad, vendar pogrešal jih je mnogokrat. Nič čudnega! Premalo dostop do njih je bil zavarovan. Tatovi so jih kradli dan na dan, a druge tu in tam je kdo ve kaj pobralo. Da bi zločinsko to tatinstvo se končalo, zgraditi sklenil je velik kurji hlev, ki naj zgrajen bo trdno in po novem, da bo zaprta pot tatovom, a kurji rod da v njem bo živel zdrav, vesel. Ko levu povedo, da je lisica priznana zidarica, je dela izročil nji. Veljal

Z uspehom jih začne, z uspehom jih konča. Lisica položila vanje je vso umetnost in znanje. Oglejajo si hlev — res mojstrsko zidanje! In ureditev — boljše ni pri nas! Piča pred nosom, gred pri gredi za čepenje, zavetje zoper sonce, zoper mrz, in skrivna gnezdeca po kotih za valjanje. Lisici slava ino čast!

Bogato so jo nagradili in kure v novi hlev pri priči preselili, češ: semkaj jih nihče ne bo več hodil krast. Pa je vse to kaj pomagalo? Nič: hlev je res bil čvrst ko kamen-kost in plot visok in gost, a kur je vsak dan zmanjkovalo. Kako to, vidi vrag! A lev postavi v hlev čuvaja zvestega. In koga je ujel? Lisico — to mrcinolo! Že res, da kurji hlev gradila je tako, da vanj ne mogel bi nikoli vdreti kdo, le zase je pustila lino.

Prevedel Mile Klopčič

V zračnem oceanu

Zrak, ki nas obkroža, omogoča nastanek in razvoj življenja na Zemlji.

Od rojstva do smrti človek neprestano diha, iz zraka črpa kisik, ki je neobhodno potreben za življenje. Tako človek v enem dnevu dobi v pljuča okoli 13 kubičnih metrov zraka.

Če Zemlje ne bi obkrožal zrak, bi na črnem nebu videli bleščajočo, žarečo sončno kroglo. Noč bi nastala in izginila trenutno. Svetlo bi bilo le tam, kamor bi dospeli sončni žarki direktno. Ostala mesta bi bila v popolnem mraku, podobno kot na Mesecu, kjer ni zraka.

Svetlobne pojave na Zemlji pojasnjujejo s tem, ker se močen svetlobni snop, ki prihaja iz Sonca, razbije v milijone najdrobnejših delov, iz katerih je sestavljena zemeljska atmosfera. In ko ti delci

najmočnejše razpisavajo modre in vijoličaste sončne svetlobne žarke, je nebo modre barve.

Atmosfera vpliva na naše podnebje. Če Zemlje ne bi obkrožala atmosfera, bi temperatura v enem dnevu dosegla preko 200 stopinj podnevi, ko sije sonce. Ponoči pa bi padla na več kot minus 400 stopinj.

Vremenskih pojavov: dežja, snega in drugih — ne bi moglo biti brez zemljinega zračnega plašča — atmosfere. In prav tako ne bi bilo rastlinskega sveta.

Kako bi bila videli Zemlja brez zračnega plašča: Sonce bi sijalo s popolnoma črnega neba in bi žgalo suho zemljo. Ne bi bilo niti kapljice dežja niti najmanjšega vetra. Ponoči bi bilo zelo mrz, in povsod bi bila le gola zemlja, mrtva pušinja.

V vodiču, ki sem ga prelistal v recepciji hotela »Simpang« in je navajal deset let stare podatke, sem razbral, da sestavlja Indonezijo okoli 3000 otokov s površino, ki nanese okoli 2.900.000 km². Največji otoki so Sumatra, Sulawesi (Celebes), Kalimantan (indonezijski del Bornea), že neosvobojeni Zahodni Irljan in Java. Med njimi je Java najmanjši. Od 80 milijonov Indonezijcev jih živi na Javi 52 milijonov. Morda so se številke v zadnjem desetletju nekoliko spremenile, vendar se razmerje med prenaseljeno Javo in drugimi otoki ni bistveno spremenilo.

Zapuščali smo jo v globini pod sabo in se bližali otoku bogov.

BALI

Z enega otoka smo preleteli na drugega: z Jave na Bali. Loči ju le tesna morska ožina.

V knjigami v Surabaji, kjer sem se bil srečal s Shakespearjem, Pasternakom in sovjetskimi slikanicami, sem odkril še knjižico »Bali Isle of Gods«. Knjižica je drobna in skromna. Na njeni naslovni strani je reproducirana fotografija, ki predstavlja kapelico na skali. Obe strani platnic sta si enaki, le da je na prvi pretiskan čez živi tisk črn naslov.

O Baliju nisem vedel dosti. Šolska modrost je zatajila: zaman sem grebel v pozabo. Vse, kar sem napačno, so skupaj znesle slučajnosti kakšnega datuma. Vendar je bilo tudi to precej nedoločeno. Zagotovo sem vedel le, da je Bali lep in majhen otoček, ki slovi po obredih, plesih, lepah ženskah in bujni vegetaciji. Zato mi je bila knjižica koristna in mi je marsikaj odkrila.

Kot hinduizem in budizem, so prinesli indijski tr-

govci v Indonezijo tudi islam. Prišli so iz Gadzarata in zasejali klice nove vere najprej na Severni Sumatri. To je bilo v XIII. stoletju. Vera se je hitro širila naprej. Dosegla je tudi Javo in potiskala staro verstvo vse bolj proti vzhodu. Ob koncu XV. stoletja se je islam dokončno utrdil na vsem otoku.

S padcem hinduističnih kraljestev na Javi se središče indo-javanske civilizacije preselilo na Bali. Na otočku se hinduizem prilagodi lokalni socialni strukturi in veri ter se zraste s prvimi ostoškega življenja v hindubalijsko kulturo. Ta svojska zmes je deloma tudi dedič javanskega budizma. Bali je poleg zahodnega dela otoka Lombok edino področje v Indoneziji, kjer se je hinduizem ohranil do danes.

Domačini imenujejo Bali »Palau Dewata«, kar pomeni Otok bogov — isto, kar je v angleščini natisnato na knjižici. Balijski hinduizem je politeistična vera, katere najmočnejši bogovi so Šiva, Brama in Višnu. Poleg teh imajo še mnoge druge bogove: bogove in boginje gora, morij in rek in njim podobne, ki so jih Balijski častili že pred prihodom hinduizma. Vsako naselje ima svojega boga in slednja kočja svojega zaščitnika. Ta štiti njene prebivalce pred povsod pričujočimi hudobnimi duhovi.

O edinstvenem fenomenu balijskega hinduizma najbolj zgovorno priča sistem kast. Vtem ko je ta v Indiji na drobno razvejan in neločljivo povezan s socialno-idejno strukturo družbe, poznajo na Baliju samo štiri kaste, katerih medsebojne razlike bežen popotnik komaj opazi.

Balijski živijo v prepričanju, da je otok last bogov in da so ga jim ti izročili v upravljanje. Da bi izrazili svojo hvaležnost in se jim oddolžili, se vrstijo na

Skrb za otroke

Dostikrat vemo, da je naš otrok normalno razvit in popolnoma zdrav, pa se kljub temu nikakor ne moremo znebiti strahu, ko ob njegovih vrstnikih opazimo, da se razlikuje od njih. Zdi se nam pretirano rejen ali pa suhljat, včasih nam je previsok ali pa premajhen. Če povprašamo za nasvet zdravnika ali psihologa, nas bo brž potolažil, dostikrat pa niti ne najdemo časa, da bi se posvetovali z enim od njih. Torej bomo danes spregovorili o primerih, ki se največkrat ponavljajo pri naših otrocih.

Debelušen otrok

Povsem razumljivo je, da se morajo starši pravočasno pobrigati, da se njihov debelušnež kar čez noč ne spremeni v zavaljenega in lenobnega otroka in čez leta ne dospe v kategorijo »stokilnežev«. Če je telesa teža vašega otroka za 15 odst. višja od normalne teže, ki je pravilna za njegovo starost, morate to vsekakor preprečiti.

Ne silite otroka k pretirani ješčnosti in ne tekmuje z drugimi materami, ki si prizadevajo, da bi njihov otrok zasedel prvo mesto na tekmovanju za najbolj okroglega dojenčka ali šolarja! Zdravnikom ne ugajajo debeluščki.

Zmanjšajte množino kruha, peciva, testenin, prav tako pa tudi različnih omak in začimb!

Ne pretiravajte pri iskanju nepravilnega delovanja endokrinih žlez. Nanje pomislite šele tedaj, ko ste izključili vse druge vzroke pri nenaravnem debeljenju otroka.

Debelušnost je dostikrat bolezen psihološke narave. Otrok čisto pretirano je, če mu je nekaj v napoto, če se čuti zapostavljenega, če ne živi v lastnem družinskem okolju ali pa če čuti, da ga nekdo zapostavlja.

Dieta je v glavnem napačna rešitev. Če ga boste preveč očitno silili v vzdržnost pri hrani, bo naskrivaj izpraznil vašo shrambo ali hladilnik, kupoval slaščice za denar, ki mu ga boste dajali za šolske potrebščine in podobno. Pojdite raje k psihologu, in sicer čimprej.

Otrok je premajhen

Tudi tu ne pretiravajte! Če so skoraj vsi člani vaše družine male rasti, bo tak tudi potomec. Pomisliti pa je tudi treba, ali je hrana, ki jo nudite svojemu otroku, zadostna in kvalitetna.

Zvišajte množino mleka na maksimum, saj ga lahko otrok uživa tudi v obliki jogurta, sira ali masla.

Ne silite ga, da je med obroki, ker bo potem izgubil tek za kosilo in večerjo. Pač pa pazite, da bo pri glavnih obrokih — in seveda pri zajtrku — kar najbolj izdatno in kvalitetno napolnil želodec. Ne pozabite na meso, jajca in ribe, prav tako pa tudi ne na sadje in zelenjavo, ki vsebuje kar največ vitaminov.

Naj vas ne skrbi, če v zimskih mesecih vaš otrok tako rekoč sploh ne raste. To je čas, ko dobiva težo, spomladi in poleti pa dodaja svoji višini nove centimetre.

In kar je najbolj poglavito: ne govorite venomer svojemu otroku, da je nenormalno majhen, in ne zasmehujte ga za nekaj, česar ni sam zagrešil! Komplexov, ki si jih otrok zlahka pribori, se vse življenje ne bo rešil. Pač pa poudarjajte njegove dobre lastnosti! Če je za svoja leta močan, mu tega ne po-

Prve besede, ki mi jih je rekel še na letališču, so bile: „Če li ljudje tehtajo toliko, kot so stari, ne bomo nikoli vzleteli. Samo pogledajte jih, kakšni so, fantastični. Človek bi mislil, da so z eno nogo že v grobu, oni pa razgibanih src in veselih lic potujejo okoli sveta.“

Predstavila sva se v letalu. Povedal mi je, da je farmer iz Argentine, da ima dva ranča s približno 2500 kravami, 1000 ovčami, konji, perutnina in podobnimi rečmi.

Besede so mu vrele iz ust. Tudi njegove geste so povsem zaposlile moje poglede: vsaj za nekaj trenutkov. Roke so motovile skozi zrak, zenice so na očesnih belinah plesale rock'n'roll, glava pa se je sunkovito nagibala sem in tja, po vseh zemljepisnih širinah in višinah. Če bi ga bil moral v tistem trenutku narisati, bi bil narisal petelina. Tistega majhnega, ki je med vsemi petlini najbolj ponosen, samozavesten, iskrič in petelinji nasploh.

Besede so udarjale ob bobniče kot izstrelki iz strojnice. Na srečo jih je nekoliko zmeščal šum motorja: „Greste tudi vi na Bali?“

Kako ste prišli v Surabajo?

Že veste, kje boste stanovali: v Den Pasarju, ali kje drugje?

Kako dolgo boste ostali na Baliju?

Pogledajte te ognjenike pod nama: čudovito, fantastično, neverjetno — wonderful, fantastic, incredible. Ah, potovati, potovati, to je življenje — it's life. To so najlepše sanje. Vse ostane za vami: vsakdanjost, skrbi, naveličani in neumni obrazi, z dolgočasni sorodniki, hiše, konvencije — vse, vse, vse — everything.

Pogledajte žrelo pod nama — how nice, how beautiful. In jezero v njem, kako čudovito barvo imal! Kako ču-

Glejmo tudi na biološko vrednost živil

Če hočemo, da bo naša prehrana zdrava, jo moramo pripravljati samo iz biološko res polnovrednih živil. Kaj pomeni biološka vrednost živil? Pojem sam še ni star, strokovnjakom je znan že zadnjih nekaj desetletij. Biološki vrednosti živil pripisujemo danes prav tolikšen pomen kakor njegovi kalorični vrednosti. Kalorična vrednost pomeni količino, biološka vrednost pa kakovost živil. Če hočemo, da se bodo v telesu skladno razvijali vsi življenjski procesi in da bo zadoščeno vsem njegovim fiziološkim potrebam, moramo s hrano v naše telo dobiti vse potrebne sestavine.

Med drugimi sestavinami so v hrani zelo pomembni vitamini. Ti so tako v živilih živalskega kot rastlinskega izvora. Le redko živilo vsebuje znatne količine vseh vitaminov. V rastlinah vitamini niso enakomerno razdeljeni po vseh njihovih delih. Zeleni deli rastline (npr. pri solati, poru, zelju itd.) imajo več vitaminov kot beli deli. Nežni listi v srečku glavate solate ali zelne glave so revni z vitamini v primerjavi z velikimi zunanji listi, čeprav so prvi okusnejši od drugih.

Verjetno vas bo zanimala razporeditev sadja in zelenjave po množini vitamina C: črni ribez, šipek, peteršilj, zelena paprika, jagode, ohrovt, limona, pomaranča, cvetača, špinača, regrat, koleraba, zelje, por, paradižnik ter še druge povrtnine in sadje.

Vitamini iz skupine B so razširjeni v mnogih živilih rastlinskega ali živalskega izvora, čeprav na splošno v majhnih količinah. Veliko jih je v kvasu, žitnih kalčkih, jajcu, mleku, zelenem grahu, stročjem fižolu, špargljih, špinači, črnem kruhu, slivah, češnjah, jagodah, hruškah in grozdju.

Vitamina D je v živilih razmeroma malo. Najdemo ga v ribjem olju, rumenjaku, morskih ribah, surovem maslu in jetrih.

Pri skladiščenju živil in pripravljanju hrane grešimo največkrat s tem, ker dovolj ne upoštevamo lastnosti vitaminov. Ovela povrtnina ima manj vitaminov kakor sveža. Ze-

leni deli več kakor beli. Poškodovana, razcefrana zelenjava lahko v 24 urah izgubi ves vitamin C. Tako npr. nepoškodovane jagode ohranijo skoraj vse vitamine tudi do treh dneh, zmečkane jagode pa nič. Sveže namolzeno mleko ima več vitaminov kakor mleko, ki je bilo že večkrat prelito iz lonca v lonec.

Sušenje zelenjave in sadja na zraku pri višji temperaturi uniči manj odporne vitamine. Na zraku sušen šipek je skoraj brez vitamina C, čeprav ga ima v presnem stanju zelo veliko.

Tudi pranje zelenjave močno vpliva na vitamine. V vodi topni vitamini, kakor C, B1 in B2 preidejo v vodo za spiranje in gre do z njo vred v izgubo. Dolgo namakanje zelenjave v vodi torej ni priporočljivo.

S kuhanjem v vodi se količina vitaminov v živilih spreminja zaradi višje temperature in pa oksidacije, ki je tem hitrejša, čim večja je temperatura. Pečena cela jabolka ali drugo sadje (tudi krompir ali kostanj) ohranijo skoraj vso vitaminsko vrednost, če je ostala zunanja koža nepoškodovana. Tudi mleko obdrži svojo vrednost, če je bilo hitro ugreto in nato brž ohlajeno. Občutne pa so izgube vitamina A v mleku, ki smo ga dolgo časa segrevali ali pa že večkrat pogreli. Bolje je, da damo živilo kuhati v vrelo vodo kakor v mrzlo. V vročini namreč beljakovinske in sladkorne snovi na zunanem sloju živila naredijo plast, ki preprečuje, da bi kisik uničeval vitamine v notranjosti živila.

Lepo vidimo izgubo vitaminov pri kuhanju krompirja. Na koščke zrezan krompir, ki smo ga vrgli v vrelo vodo in skuhal, je izgubil 45 odst. vitaminov; če ga stresemo v mrzlo vodo in skuhamo, pa izgubi 65 odst. vitaminov. Vode, v kateri smo kuhali zelenjavo, ne zavrzimo. Razen vitaminov vsebuje ta voda tudi dragocene rudninske snovi. Pogrevanje hrane je škodljivo.

Pri kuhanju v pari so vitaminske izgube manjše. Največjo škodo utrpí zopet vitamin C, špinača in olupljen krompir izgubita okoli 25 odstotkov. Lonec naj bo med kuhanjem pokrit, zelenjavo ne smemo veliko mešati, da ne pride v dotiko z zrakom. Najbolj je priporočljivo kuhanje pod pritiskom v nepropustno zaprtem loncu.

Strah pred plešo

Izpadanje las ne moremo preprečiti, lahkoko ga le omilimo. Nagnjenost k plešavosti se baje podeduje. Vendar pa s pravilno nego las in lasišča to nesrečo za nekaj let lahko odložimo. Potrebna sta masaža in obsevanje. Masažo izvajamo z lasno vodo, ki vsebuje alkohol. Prste si navlažimo in z njihovimi konci v krožnem gibanju vtremo lasno vodo v kožo. Na noben način ne smemo s prsti pritiskati in vleči kože na vse strani. Tako masiranje lahko stanje še poslabša. Ko smo končali z masiranjem, pritisnemo dlani na sence in potisnemo kožo navzgor. Masiranje naj traja pet minut.

Pri obsevanju mora biti razdalja med lučjo in glavo en meter. Masiranje izvedemo vedno pred obsevanjem ali nekaj časa po obsevanju, nikoli pa takoj po njem. Prvi

Da ne bo zjutraj nepotrebne jeze

1. Premislite že zvečer, kaj boste kuhali naslednji dan.
2. Preglejte zalogo in če vam kaj manjka, si napišite na listek in ga vzemite s seboj v mesto.
3. Očistite in operite solato in krompir. Narežite zrezke ali drobovino.
4. Očistite čevlje, da ne boste zjutraj v naglici odhiteli v službo z blatnimi.
5. Oglejte si plašč, če ni morda oškropljen od blata. Ni prav lepo spričevalo gospodinji, če ob lepem, sončnem vremenu hodi s plaščem, na katerem že ves teden počiva blato.
6. Pripravite si že zvečer obleko, ki jo boste oblekli naslednje jutro.
7. Preglejte, ali vam ne manjka kak gumb, če je zadržga v redu in če na nogavicah ni ušla zanka.

Poskusite!

SRBSKA SOLATA

Približno 1 kg zelenega paradižnika, 1 kg paprike (tudi kakšno rdečo vmes), 1 kg kumar, 1 kg zelja, malo rdečega korenčka, malo čebule (1 do 2) zrezemo na rezance, posolimo in pustimo čez noč. Potem damo na 1/2 litra močnega kisa 1/4 litra olja, 2 žlici soli in 2 ali 3 žlice sladkorja pa lovorov list. Zelenjavo dobro ozmemo ter damo približno pol odcedka h kisu, ker je sicer preveč tekočina. Nato kis zavremo, damo vanj oželo zelenjavo in pustimo vreli še 3 do 5 minut. Se vročo zelenjavo položimo v kozarce, ki morajo biti tudi ogreli. Nato posebej ohladimo kis in ga nalijemo na že ohlajeno zelenjavo v kozarce. Ta solata je odlična in se dobro drži. Ni važno, če je katere reči več ali manj.

Narežemo opran zelen paradižnik, papriko in čebulo. Na 1 kg zrezane zelenjave damo 20 dg soli. To pustimo stati 24 ur. Zavremo kis, kateremu po želji dodamo vode in ga ohladimo. Ko preteče 24 ur, zelenjavo dobro ozmemo in jo vlijemo v kozarce. Manjšo vlijemo kis. Kozarce zapremo. V času uporabe lahko povrh nalijete malo olja, da se okus še zboljša. Ta recept je dobro preizkušen.

Mali nasveti

■ Okenske šipe lahko lepo očistimo s kisovo vodo, jih nato speremo in obrišemo s čisto krpo oziroma z jelenuovo kožo. Kis je tudi dobro sredstvo za čiščenje temnih robov pri kopalnih kadeh.

■ Kadar pomivamo tla v stanovanju, nastane lahko neprijeten duh, ki zgine šele, ko se tla posušijo. Če vodi primešamo nekaj kapel terpentinskega olja, neprijetnega vonja ne bo.

■ Duh po kislem zelju je v kuhinji manjši, če kuhamo z zeljem kos črnega kruha, ki posrka mnogo neprijetnega vonja.

zabite povedati, če je dober učenec, mu to povejte tudi pred drugimi. Naj čuti samozavest in naj zaupa v svoje sposobnosti, kajti človeka ne sodimo po njegovem videzu. Tako naj bi bilo in starši so prvi, ki bi se morali tega zavedati.

dovi! Noben slikar ne bi zmešal lepšega azura. In če bi kdo kaj takega naslikal, bi mu rekli, da je idiot. Samo pomislite, v kakšnem norem svetu živimo! Neverjetno, kaj? It's really incredible.

Že kot otrok sem si želel, da bi šel na Bali: Bali, Bali...

Verjemite mi, da mi je žal za mnoga leta, ki sem jih pregaral na ranču. In kako sem garal! Kako neumno — oh, how stupid I was, how stupid, how silly. Na srečo me je še ob pravem času srečala pamet. Kaj mislite, koliko sem star?

Rekel sem mu, da bi mu jih prisodil kakih štiri-deset, pa mi je samo pomežiknil.

„Rečem vam, da le potovanje pričara človeku občutek intenzivnega življenja — it gives you a strong feeling of life. Vedno sem rad potoval: vedno, vedno, kar pomnim. Od vseh reči so me potovanja najbolj mikala in že kot otrok sem najraje prebiral potopise. Za romane nisem nikoli maral: čemu bi se človek trapil s fikcijo in prikritimi kompleksi drugih ljudi. Nesmisel — nonsense.“

Ste tudi vi srečni, kadar potujete? Oh, jaz sem tako srečen — so happy, so happy. Prime me, da bi objel ves svet. Neumno kaj? Na polji sem vedno ves prevzet. Prepotoval sem Južno Ameriko, bil nekajkrat v Severni in v Evropi, obšel Afriko in zdaj se klatim po Aziji. Indija je bila čudovito doživetje — what an experience, oh, what experience. Delhi je zanimiv, Agra pa očarljiva: kakšen marmor, kako nepopisno lep in kakšna poezija v njem! Povem vam — čudež, a real miracle. In ljudje, kako lepi so in kako zanimivi! In prodajalne, oh — it's fantastic. Ne morete si misliti, kako nebeško miniaturo sem odkril v neki zakotni ropotarnici. In ka-

ko poceni je bila, kako neverjetno poceni. Tu bi človek lahko s preprodajo zaslužil milijone.

In v Madrasu, saj mi ne boste verjeli — what a funny time I had!

Zapuščal sem Indijo, pa še nisem videl krotilca kač. Videti sem ga pa hotel za vsako ceno. Povedali so mi, da ni sezona za kače, ali nekaj podobnega — saj veste, kakšni so Indijci. Govorite z njimi, oni pa: bla, bla, bla, bla. Ko sem rekel, da plačam karkoli, so mi pripeljali enega: s piščalko v roki in košarami pod pazduhami. Razpostavil je košare, počepnil in začel piskati tisti indijski tralala, ki bi mu vse note na svetu ne mogle pomagati. Z glavo je migal sem in tja, z njo je migala piščal in z njo naposled še kača. Vse skupaj je bilo zelo bedasto: very, very stupid. Prepričan sem bil, da gre za čisto navadno sleparijo.

Ko je bilo mimo, sem mu vzel piščalko iz rok in mu rekel, da to zmorem tudi sam. Zapisal sem in iz piščali izpihal en sam ton brez višajev in nižajev, čeprav sem s prsti plesal po luknjicah. Bilo je, kot bi tulila sirena. Ljudje, ki so stali okoli mene, so začeli bežati, iz košar so se skobalile kače in prav tako začele bežati, in še sam sem zabrisal piščal po tleh in jo ucvril. Bilo je tako smešno: vrey, vrey funny.

Na Ceylon nikar ne hodite. Le en dan sem preživel na njem, pa mi je še za tistega žal. Čeprav vas bujljijo z neumnimi očmi, vas mimogrede opeharijo. They are all thieves and robbers.

Pogledajte tiste koralne otočke in lagune pod nama — how nice they are, how nice. Ah Bali, Bali —

Slap njegovih besed ni presahnil niti za hip: vso pol. Knjižico o oloku bogov sem potisnil globoko v hlačni žep.

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

Neodločeno in nervozno je šel mladi mož v sivi obleki skozi jedilni voz. V roki je držal čašo s pijačo. Pristopil je k edini mizi, pri kateri je sedel gost.

— Ali dovolite, da prisedem? — je vprašal z nekoliko prisiljenim smehljajem.

— Nimam nič proti, — je dejal Low.

Prišlec je imel kakih štirideset let. Njegov obraz je bil prepreden z gubami. Prisedel je k Lowu.

— Ali smem načeti pogovor?

Low se je nasmehnil in prikimal.

— Ali se peljete daleč?

— Philadelphia.

— Tam bom tudi jaz izstopil. V Philadelphii. — Sredi stavka je utihnil, nenadoma prijel za svojo čašo in jo izpil do dna. — Poslušajte me! Moje obnašanje se vam gotovo zdi čudno. Običajno ne načentam pogovorov z neznanimi ljudmi, ampak...

— Vožnje z železnico so dolgočasne, — je dejal Low.

— Ni to, — je dejal mož. — Sploh ne. Gre za čisto nekaj drugega. Ali vam lahko povem? Saj ste lahko popolnoma brez skrbi. Vas ne bodo vmešali v zadevo. Zasedujejo me.

— Kdo vas zasleduje? — je vprašal Low.

— Gang ali sindikat ali kako se že reče takšni zločinski organizaciji. Ne vem. Neverjetno, kako sem se sploh zapletel v vse to. Veste, kaj sem po poklicu? Nameščenec. V brzojavnem uradu. Tam delam od malih nog. Prišel sem z desetimi dolarji na teden. Z leti sem se povzpел do voditelja oddelka. Šestindeset dolarjev na teden. Ali se vam zdi kot mož, ki je prišel v gangster-ske zanke?

Na to vprašanje ni bil potreben odgovor.

— Pričelo se je z mojim bratom. Mojim starejšim bratom. Vedno sem ga občudoval. Bil je vedno pametnejši. Študiral je. Odprl je odvetniško pisarno. Do dvajset tisoč dolarjev je zaslužil letno. Pa mu še ni bilo dovolj.

Sklenil je roke na mizi in jih odsojno opazoval.

— Tako je prišel v stik z gangsterji. Kako, ne vem. Morda po kakšnem bogatem klientu. No, saj je vseeno kako. Nikoli še slutil nisem nič o tem. Toda pred dvema tednoma je nenadoma prišel k meni v stanovanje in dejal, da ga zasledujejo. Pripovedoval mi je o nekakšnih važnih papirjih, ki jih je shranil zanje. Pozneje so jih hoteli imeti nazaj in jim jih je tudi vrnil. Toda medtem so izvedeli, da je moj brat napravil kopije vseh teh dokumentov in jih obdržal.

Mali mož je nemočno skomignil z rameni.

— Moj brat mi je vse to pripovedoval fako hitro in je uporabljal takšne juridične izraze, da sem razumel le polovico. Pravzaprav sem razumel samo to, da želi dokumente pri meni shraniti. Pa nisem hotel. Dejaj sem mu: „Daj jih komu drugemu, deponiraj jih v kakšni banki ali kje drugje.“

Z vsjo to rečjo nisem hotel imeti opravka. Enostaven mož sem. Toda moj brat je vztrajal, da jih naj vzamem jaz. Dejaj je, da morajo biti prepisi tako shranjeni, da bodo na varnem in da lahko pride vsak čas po nje. Predlagal sem mu, naj jih izroči svoji ženi. Pa ni hotel, da bi žena sploh kaj vedela o vsem skupaj. Zanj torej ta reč ni bila, meni, svojemu bratu, pa jo je obesil. Njegov pogled se je ustavil na prazni čaši pred Lowom.

— Ali smem naročiti pijačo?

— Ne, hvala. Dovolj sem pil.

— No pa si bom jaz naročil. — Pomahal je natakarkju. — V vsem svojem življenju nisem popil deset čaš whiskyja. Zdaj pa se mi zdi, da moram vsako minuto popiti nekaj osirega. Enako je s cigaretami. V zadnjih treh tednih sem toliko pokadil, da mi je postalo že slabo. Podoben sem zasledo-

Udaril se je z dlanjo po čelu:

— Norec sem bil! Pred tremi dnevi so me poklicali po telefonu. „Vi imate naše papirje,“ so rekli. Zagotavljal sem jim, da ne vem ničesar o vsem. Dejaj sem, da so se golovo zmolili v telefonski številki. Odložil sem slušalko, toda naslednji večer so me zopet poklicali. Povedal sem jim, da sem papirje sežgal. Dejaj sem jim, da ovitka še odprl nisem. Prisegal sem jim. In veste, kaj so mi rekli? „Najdite papirje!“ so rekli. Enostavno: „Najdite jih!“

Zopet je dvignil svojo čašo in napravil požirek.

— Zdirjal sem k peči in pogledal noter. Mislim sem, da papirji morda vendar niso zgoreli. Morda še ležijo tam.

— In? — je vprašal Low.

Mož je žalosno zmajal z glavo.

— Pepel. Samo pepel. Sinoči pa so me zopet poklicali. Rekli so, da pridejo danes po papirje in da mi bo žal, če jim jih ne izročim.

Napravil je še en požirek in pogledal Lowa.

— Kaj bi storili vi na mojem mestu? Povejte mi, kaj bi vi storili! Mar bi tekli na

HAL DRESSNER

Pogovor v vlaku

vani zverj. Ne morem spati. Ne morem jesti.

Utihnil je, ker je prišel natakark s pijačo.

— Ubili so ga, — je dejal nato tiho. —

Pred enim tednom so mojega brata ubili. Ob devetih zvečer je pozvanilo pri njem. Odprl je vrata in zunaj je stal nekdo s strojnico. Devet krogel so mu poslali v telo.

— Ko sem to izvedel, — je nadaljeval po kratkem molku, — nisem mogel verjeti.

Vsa teden čitam, da se kaj takega zgodi kakšnemu gangsterju. Ampak mojemu bratu! Nato sem se spomnil, da so tisti papirji še pri meni. Veste, kaj sem storil?

Pogledal je Lowa in njegove oči so prosile za razumevanje.

— Obnašal sem se kot idiot, — je dejal nato. — Sežgal sem jih. Enostavno v peč sem jih vtaknil, ne da bi sploh odprl ovitek. Saj vam rečem, da sem bil kot omamljen. Edino, na kar sem tedaj mislil, je bilo to, da so ga ustrelili zaradi tistih papirjev. Zato sem se jih moral znebiti.

policio? Če bi mi verjeli, bi mi postavili policaja pred vrata. Za zaščito. Seveda samo za nekaj dni. In kaj se bo zgodilo? Nič! Nato bodo stražarja umaknili in gangsterji me bodo ubili.

Morda me bodo ustrelili nekega dne na poli v službo. Ali ob prihodu domov. Saj se vendar ne morem na večne čase zapreti v stanovanje. Povejte mi, kaj bi vi storili?

— Ne vem, — je dejal Low. — Zdi se mi, da bi napravil isto, kar zdajle počenja-te vi.

— Zdaj bežim, — je dejal mož. — Moja stara mati še živi. V Philadelphii. K njej se peljem. To je edini kraj, kamor se lahko zatečem. Če pa gangsterji poznajo njen naslov, morda od mojega brata, potem jim tečem naravnost v naročje.

Kaj pa vem! Morda sedi mož, ki me mora ubiti, že tu v vlaku. Kaj pa vem o podzemlju? Saj niti ne vem, kakšen je tak gangster. Če ni tak kot gangsterji na televiziji, potem ga ne bi prepoznal, pa čeprav bi zdajle prisedel k nama.

Natakark je prišel z računom. Bil je rdečelas velikan s suhljatim obličjem.

— Kmalu bomo v Philadelphii, gospoda! — je dejal. — Ali boste še kaj popili?

Mali mož je zmajal z glavo in izbrskal bankovec iz denarnice. Izročil ga je natakarkju.

— Obdržite si ostanek! — je dejal.

Natakark se je zahvalil in šel.

— Celu tale bi lahko bil gangster, — je dejal mali mož obupano.

— Morda pa so gansterji sklenili, da vam bodo verjeli in bodo pozabili na vso zadevo, — je dejal Low.

— Morda. Morda pa bom že čez deset minut mrtev.

Izpraznil je svojo čašo.

— Oprostite, nisem vas hotel vznemirjati s svojo zgodbo. Moral sem se z nekom pogovoriti. Če ste pametni, boste pozabili, kar sem vam povedal.

Vstal je in se zamajal.

— Zdaj moram po svoje kovčke, — je dejal. — Kmalu bomo v Philadelphii.

Tudi Low je vstal.

— A tako? — je dejal mali mož. — Vi tudi izstopate? Ali stanujete v Philadelphii? Low se je prerinil za malim možem skozi vrata. Počasi je zmajal z glavo.

— Ne. Tam imam samo posloven opravek. Pravzaprav bi ga moral imeti. Zdaj pa je že v redu. S prvim vlakom se odpeljem nazaj.

Mali mož je začudeno buljil v Lowa. Nenadoma je opazil, da je bil Lowov suknjič na eni strani čudno izbočen. Tedaj se je domislil nečesa, kar je čital v kriminalnih romanih: da povzročajo takšne izbokline pištrole, ki jih gangsterji nosijo pod suknjičem.

Low se je nasmehnil.

— Pa zbogom! — je dejal. — In hvala za zanimivi razgovor.

Frank M. Hickmann:

Romantična zabloda

Kot vedno nekoliko utrujen in nekoliko siten je Hubert vstopil v svoje stanovanje.

»Helena!« je poklical, ko je obesil v pred-sobi klobuk na obešalnik.

»Helena!«

Toda Helena se ni oglasila. Ko je odprl vrata v dnevno sobo, je obstal in obraz se mu je raztegnil v zadovoljno srečni nasmeh. Miza je bila kot navadno pogrnjena za večerjo, toda na belem prtu so stali štirje srebrni svečniki iz časov stare matere, v njih pa nove sveče. Hubert se je popraskal za ušesom, še enkrat zaklical »Helena«, odbrzel v kuhinjo, kjer tudi ni bilo nikogar, nato pa se je odpravil, poglabljen v svoje misli, iz stanovanja.

»Prekletol!« je mislil v bližnji kavarni, medtem ko je prelistaval koledarček. »Prekletol, saj imam navado vpisovati vse družinske praznike, vključno svoj lastni rojstni dan in god, že prvega januarja vsakega leta, toda tod ne najdem ničesar. Niti ni obletnica poroke niti obletnica zaroke niti materinski dan — ker nimava otrok.«

»Ne,« je mrmral sam vase, »to mora biti obletnica dneva, ki jo spominja na najino zgodnjo ljubezen. Zato hoče Helena obhajati pri svečah. Tako romantična duša jel Verjetno je še hitro stekla ven, da bi nakupila kake posebne delikatese za večerjo. Toda, za vruga, kakšen dan naj bi bil danes?« Začel je misliti na leta že pred desetletjem minulega samskega življenja. »Morda je bilo v lokalu »Pri sveči«, ko sva se prvič poljubila? Ne, nikakor, to je bila vendar ona sladka — no ja, saj je vseeno, Helena gotovo ni bila.«

Naročil je še en konjak in meditiral dalje: »Ali pa je bilo morda pri luči, ki jo je zibal veter ali kaj podobnega? Toda tedaj je bila vendar tista majhna, pristrčna. Ne, Helena gotovo ni bila. Kje in kdaj sem vendar spoznal svojo ženo Heleno?«

Nenadoma mu je padlo na misel. Spomnil se je, kot bi bilo v neki restavraciji v kleti pri razsvetljavi sveč. — Vedel je, kaj mu je storiti kot dobremu, ljubečemu zakonskemu možu. Plačal je in odhitel, ne da bi pomislil na malo časa in na sušo v denarnici. Hitel je od trgovine do trgovine, kupil rdeče rože, slaščice in celo stekleničko kolonjske vode...

Popolnoma izčrpan od tekanja in zaradi prazne denarnice se je vzel po stopnicah proti svojemu stanovanju. Bilo je že temno. Za pogrnjeno mizo je sedela njegova soproga Helena. »Draga,« je dejal in položil zavojček na mizo. »Draga, lepo od tebe, da si se spomnila na tisti dan v lokalu pri razsvetljavi sveč, ko sva se spoznala. Res lepo od tebe, da si se spomnila. Kako romantično, te sveče...«

Soproga ga je ostro premerila od zgoraj navzdol. Bil je pogled, ki ga ni imel rad. Nato mu je njegova draga ostro odvrnila: »To je morala biti gotovo kaka druga, dragi! Me ne si čisto preprosto ogovoril v tramvaju. In romantika? Medtem ko sem bila na počitnicah pri svoji materi, si ti, pozabljivec, pozabil plačati elektriko. In danes so nama jo odklopili!«

Izreki

- Ko iščeš besede, najdeš misli. —* (Joubert)
- Kdor malo misli, dela mnogo napak. —* (da Vinci)
- So globoke misli, ki so tako preproste, da vsakdo misli, kako si jih je sam izmislil. —* (Maret)
- Dobro misli potrebujejo malo besede. —* (Manzoni)
- Misel ustvarja človeško veličino. —* (Pascal)
- V velikih stvarih se ljudje kažejo, kot jim ustreza, v majhnih, kakšni so v resnici. —* (Chamfort)
- Kdor ne pozna tujih jezikov, ne ve ničesar o lastnem. —* (Goethe)
- Govorica je dana običajnim ljudem, da povedo, kar mislijo, pametnim pa, da to skrivajo. —* (South)
- Če nimate kaj povedati, sploh ne govorite. —* (Colton)
- Leta ne naredijo modrecev, marveč predvsem starce. —* (Swetchine)
- Upanje! Za vse človekove tegobe najcenejše in univerzalno zdravilo. —* (Cowley)

ERNEST HEMINGWAY

Poltronium

Prvič sva srečala Kazinskega v Poltroniumu leta 1947. Kako čudovit človek! Rekel nama je, da že petnajst let preživlja svoje počitnice v istem kraju — Poltroniumu. Ker sva bila z ženo tisto leto novince, nama je Kazinski koristil ob vsaki priložnosti.

Čudovit človek. Vzljubila sva ga in sklenila, da bova vsako leto prihajala sem na dopust; on je izjavil isto.

Leta 1948 se je teden dni po najinem prihodu pojavil v najinem hotelu Kazinski. Preživeli smo mnogo časa skupaj. Po povratku na Florido sva se ga rada spominjala in naslednjega bivanja v Poltroniumu si brez njega nisva mogla zamisliti.

Mesec dni po prihodu na Florido je v moji delovni sobi zazvonil telefon: bil je ON. Dejaj je, da je prispel službeno na Florido, in da bi naju obiskal; zaželel si je znanec. Po kosilu sva ga pospremila na postajo; zdelo se nama je, kakor da nama je prinesel s seboj košček svežega zraka iz Poltroniuma.

Leta 1949 sva v Poltroniumu zopet naletela nanj. Prispel je teden dni pred nama in dejaj, da je slutil, da bova kmalu prišla. Preživeli smo čudovite počitnice skupaj in slovo je bilo ganljivo. Obljubila sva, da bova prihodnje leto zanesljivo prišla.

Dva dni po povratku je znova zazvonil telefon: zopet ON. Ostal je na večerji, nato pa je šel z nama v gledališče in prenočil pri nas. Tisto leto naju je dvakrat obiskal; seveda smo se pogovarjali o Poltroniumu in o letovanju.

Leta 1950 je prihajal zelo pogosto „službeno“ in žrtvoval za svoje znanec s počitnic večkrat svoj vikend. Priznam, da sva ga imela rada; dobri človek lje porabil

petnajst svojih delovnih dni, da bi jih posvelil nama.

Ko sem ga pospremil na postajo, se je nenadoma zaustavil, me pogledal naravnost v oči in vprašal:

— Ali ste si že rezervirali sobe za letošnji dopust?

Odgovoril sem mu z enakim pogledom in dejaj:

— Da rezerviral sem jih že.

— Jaz tudi, — je dejal, — za kateri mesec pa ste se odločili?

Obotavljal sem se... »Ta Kazinski je velika dobričina,« sem si mislil in nadaljeval: — Poslušajte me, Kazinski. Midva z ženo vas imava zelo rada; imeniten družabnik ste...

— Hvala! Hvala! — je odgovoril.

— ...ampak nikar me napačno ne razumite! Ko smo se prvič srečali v Poltroniumu in ko ste naju nato pričeli obiskovati, se nama je zdelo, da nama prinašate košček svežega zraka iz Poltroniuma. Toda kadar vas zadnji dve leti vidiva v Poltroniumu, se nama zazdi, kakor da bi vdihovala zrak s Floride, in čeprav zelo ljubiva svoj dom, se trudiva, da bi bila čim manj doma.

— Aha! Razumem. Torej...

Vlak se je premaknil in jaz sem hodil ob njem.

— Torej odpotujete v Poltronium mesec dni prej kot navadno. Upam, da boste razumeli...

Vlak je vozil že precej naglo, ko se je Kazinski pojavil na oknu in zaklical:

— Imenitno! Prav tako sem sklenil tudi jaz!...

Prva svetovna vojna v filmu

Ves svet se je pred nedavnim spominjal začetka prve svetovne vojne, najbolj temeljito pa so se na 50-letnico tega dogodka pripravili Angleži. Britanska družba BBC je namreč že pred poldrugim letom začela zbirati slikovno gradivo iz te vojne ter je sestavila najdaljši, najučinkovitejši in verjetno najboljši dokumentarni filmski pregled prve svetovne vojne, ki ga zdaj v nadaljevanjih predvaja britanska televizija pod naslovom "Velika vojna".

Gradiva je družba zbrala za 26 tričetrt-urnih oddaj, tako da imajo Angleži zdaj priložnost, skozi 26 tednov gledati dogodke iz prve svetovne vojne. Že po prvih oddajah sodeč je bilo snemanje "Velike vojne" zares velik podvig, o katerem je mogoče govoriti samo v presežnikih. Čeprav v času prve svetovne vojne še ni bilo televizijskih snemalnih kamer in sta bila tudi film in fotografija šele na začetku razvoja, je produkcijski skupnosti BBC uspelo domala nekaj nemočnega iz poplav dokumentarnega gradiva je sestavila filmski trak in grozljivo vojno dogajanje se odvija pred

gledalcem, kakor da so 20 ur trajajoči film posneli reporterji šele pred kratkim pri enem samem snemanju.

Ta edinstveni dokumentarni film o najvažnejšem in najodločilnejšem dogodku tega stoletja učinkuje zaradi stvarnosti in nepristranosti. Velika množica slik iz arhivov vseh glavnih udeležencev prve svetovne vojne — tako zaveznikov kakor tudi njihovih sovražnikov — daje filmu splošno veljavo. Producentom se je to posrečilo samo, ker so gigantsko delo pri snemanju nešteti vojnih operacij obravnavali kot enoto, o kateri film učinkovito in pretresljivo poroča. Samo nekaj števil: 60 ljudi je delalo pri tem filmu nad eno leto, zaslišali so 1200 udeležencev prve svetovne vojne, pregledali 50.000 pism in dokumentov ter nad 200 kilometrov filmskih posnetkov iz vzhodnih in zahodnih držav, ki so jih nato preverjali in v izvlečkih prevzeli; razviti pa je bilo treba 18.000 fotografij. Pribude in drugo podporo pa je dajalo približno 70 domačih in inozemskih organizacij.

V ENEM MESECU NA TRŽAŠKEM:

Dva milijona mejnih prehodov

Obmejni promet na tržaškem področju je meseca avgusta dosegel spet nov rekord; prekočal je vse dosedanje rekordne številke tako glede prehodov s potnimi listi kakor tudi glede prehodov s propustnicami v okviru maloobsejnega prometa. Skupno je prekočalo mejo skoraj dva milijona potnikov, in sicer s potnimi listi 1.114.658 (letos julija jih je bilo 736.703 in lanskega avgusta 965.062) ter s propustnicami 859.482 (letos julija 798 tisoč 496 in lani avgusta 794.217).

Od skupnega števila je letos drpadlo 432.134 prehodov na italijanske državljane (lani 279.238) in 682.524 na tuje državljane (lani 685.823). Letos avgusta je prišlo do bistvene spremembe strukture prehodov s potnimi listi: število prehodov tujih državljanov je ostalo skoraj nespremenjeno oziroma se je celo malo znižalo, bistveno pa se je zvišalo število prehodov italijanskih državljanov.

Pa tudi pri številu prehodov tujih državljanov je prišlo do pomembnejših sprememb. Državljanji Zahodne Nemčije so sicer še vedno na prvem mestu po številu prehodov, vendar pa je bil zabeležen občuten padec v primerjavi z istim mesecem lanskega leta: letos avgusta je prešlo mejo 113.500 zahodnonemških državljanov, medtem ko jih je bilo lani 172.400. Podoben je položaj glede Avstrijcev, ki jih je prešlo mejo letos avgusta 72.600, lani pa 94.200. Nasprotno pa se je pri Jugoslovanih razmerje obrnilo: letos avgusta so zabeležili 95.000 prehodov jugoslovanskih državljanov, medtem ko jih je bilo lani le 60 tisoč 600. Pomembnejše število prehodov so

zabeležili tudi za francoske državljane (78 tisoč 700) in Angleže (51.000), katerim sledijo Švedi (35.900), Švicarji (35.000), Danci (28.100), Holandci (23.000), Američani (22 tisoč 900), Belgijci (22.900), Norvežani (20 tisoč) in Grki (14.700).

Pomemben napredek je bil zabeležen tudi pri maloobsejnem prometu, ki se odvija na podlagi propustnic v okviru videmskega spoznanja. Skupno je bilo takih prehodov letos avgusta zabeleženih 859.482; od tega odpade 539.607 prehodov na prebivalce italijanskega področja (lani 463.438) in 319.875 na prebivalce jugoslovanskega področja (lani 330 tisoč 779).

daja zveznega kanclerja — 19.30 Velika šansa — 21.45 Šport z vsega sveta — 22.15 In jutri je nedelja.

Nedelja, 13. 9.: 8.15 Heinz Conrads: Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.00 Tedenska ogledala domačega tiska — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Dramatizirana nedeljska pripovedka — 15.40 Družina Engel poje in igra — 16.00 V čaru melodije — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 20.30 Lepi glasovi, lepe viže — 22.10 Šport z vsega sveta.

Ponedeljek, 14. 9.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Gradbeni kamni gospodarskega napredka — 10.15 Tečaj angleščine — 10.25 Tečaj ruščine — 13.30 Za prijatelja opera — 15.30 Popevke na tekočem traku — 16.00 Otrška ura — 17.40 Oddaja za žene — 19.30 Orkestralni koncert — 21.55 Športni komentar tedna — 22.15 Glasba za kratek čas.

Torek, 15. 9.: 8.20 Da, to je moja melodija — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Pomembni orkestri — 15.00 Šolska oddaja: 5 konjem skozi prazno — 16.00 Enej našega časa — 16.30 Zivljenja se prične pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Dobra razpoloženja — 19.30 Poletni z nami — 20.30 Operalne sanje — 21.30 O tem lahko mirno govorimo.

Sreda, 16. 9.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 10.35 Tečaj angleščine — 11.00 Ljudska glasba — 13.20 Teden pri združenih narodih — 14.35 Jesenski večer — 15.30 Solistične raznolostnosti — 16.00 1914 — konec in začetek — 17.15 Iz raziskovanja dela naših visokih škol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo, tenagerji — 20.15 Vseh devet — 21.40 Popravi, kar so drugi zakrivali.

Četrtek, 17. 9.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 10.15 Tečaj francoščine — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Orkestralni koncert — 15.00 Kaj je jazz — 16.00 Koncert ali križarska vojna — 17.15 Znanstveniki v gosteh — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Dobra razpoloženja — 19.30 Zveneče platno — 20.00 Zveneči filmski magacin — 21.00 Tako so govorile že Sibille in preroki.

Petek, 18. 9.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Pesništvo in glasba — 10.40 Ali obstoji bag z deželo? — 11.00 Alpski zvoki — 13.30 Za prijatelja opera — 15.30 Vedri in razpoloženi — 16.30 Koncertna ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Dobra razpoloženja — 19.30 Bartschedlova ideja — 21.00 Iz priložbene skrinjice — 21.25 Ekumenski koncil — 22.15 Partija svinga.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 12. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 13. 9.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 14. 9.: 14.15 Poročila, objave — Pregled sporeda — Zborovske pesmi; pojo zbori iz Jugoslavije, ki so se udeležili mednarodnega tekmovanja v Spitalu — 10 minut za športnike — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 15. 9.: 14.15 Poročila, objave. Tako pojemo in igramo pod Dobročem in Peco.

Sreda, 16. 9.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 17. 9.: 14.15 Poročila, objave. Od Obirja do Jadrana, glasbena oddaja.

Petek, 18. 9.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Zborovske pesmi, posnetki za mednarodnega tekmovanja v Spitalu.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvenca 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in polnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napeti za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevniki.

Sobota, 12. 9.: 8.05 Od zamišljenih do šaljivih — 9.25 Gradimo mesto — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.05 Mali glasbeni mozaik — 15.40 Poje komorni zbor "Svoboda" Tone Cufar iz Jesenic — 17.35 Vedri uvodni takli — 18.45 Novo iz znanosti — 20.00 Lepe melodije — 20.30 Sabotni večer v naših krajih — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 13. 9.: 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra — 10.00 Še pomnite, tovariši — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.40 Nedeljska reportaža — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Na polji po slovenskih deželah — 15.05 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 20.00 R. Schumann: Karneval — 21.00 Melodije v izloženem oknu — 22.10 Gadala v noči.

Ponedeljek, 14. 9.: 8.05 Polke in valčki domačih vižarjev — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Med popularnimi domačimi partiturami — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.05 Mali glasbeni mozaik — 15.15 Zabavna glasba — 17.05 Poletni sprehodi — 18.10 Naši razgledi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Revija slovenskih izvajalcev zabavne glasbe — 20.50 Z letošnjega festivala v Dubrovniku — 22.10 S popevkami po svetu.

Torek, 15. 9.: 8.30 Slovenske narodne pesmi — 9.25 Veselo otroške pesmi in skladbe — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.35 G. F. Händel: Ognjemet — 15.30 V tork navidevanje — 17.05 Poletni sprehodi z orkestri zabavne glasbe — 18.10 Koncert po željah poslušalcev — 20.00 Glasba francoskega preporeda — 20.20 Radijska igra: Drevesa ne segajo do neba — 21.18 Nokturno, romanca in idila.

Sreda, 16. 9.: 8.05 Plesni orkester Karel Vlach — 8.25 Pesmi in plesi naše domovine — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.30 Clovek in zdravje — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.05 Potovanje po cesti bratstva in enotnosti — 15.40 Poje komorni zbor RTV Ljubljana — 17.05 Poletni sprehodi z našimi solisti — 18.45 Kulturna transverzala — 20.00 Iz naših študijev — 20.35 Tretje dejanje iz opere "Tristan in Izolda" — 22.10 Plesna glasba.

Četrtek, 17. 9.: 8.05 Pojo mali vokalni ansambli — 9.25 Veseli pozdravi — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.05 Mali glasbeni mozaik — 15.15 Zabavna glasba — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.10 Turistična oddaja — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in nappevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Serepada za godalni orkester — 22.15 Za prijatelja jazza.

Petek, 18. 9.: 8.05 Majhni zabavni ansambli — 8.55 Pionirski tednik — 10.15 Igrajo pihalne godbe — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 14.05 Ura, male in velike — 14.35 Iz vlog naših opernih pevcev — 15.45 Pojoje mladinski zbori iz Holandije, Estonije in Rusije — 17.05 Poletni sprehodi s pevci zabavne glasbe — 18.10 Promenadni koncert — 20.30 Italijanske narodne in umetne pesmi — 21.15 Oda o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba.

RADIO TRST

Sobota, 12. 9.: 12.15 Najvišji vrh na svetu — 15.00 Oddaja za avtomobiliste — 15.30 Dolarji proti Ameriki — 18.30 Slovenski in jugoslovanski skladatelji — 19.15 Počitniška srečanja — 20.30 Teden v Italiji — 20.45 Oktet "Planika" iz Gorice.

Nedelja, 13. 9.: 8.30 Od nedelje do nedelje — 9.00 Kmetijska oddaja — 11.15 Odaja za najmlajše — 16.00 Malo znane velike ljubezni — 17.30 Popoldanski ples — 21.00 Folklor z vsega sveta.

Ponedeljek, 14. 9.: 11.45 Mali ansambli — 12.15 Iz slovenske folklorne — 18.30 Sadobna italijanska glasba — 19.00 Tržaški pianisti — 19.15 Iz lovčevih zapiskov — 21.00 Opera: Ubogi vrag.

Torek, 15. 9.: 11.45 Ameriški odmevi — 12.15 Zenski

V JUGOSLAVIJI:

Novi bankovci in kovanci

Narodna banka Jugoslavije bo začela s 15. 9. 1964 postopoma, kot se bo pokazala potreba, dajala v promet nove bankovce za 5000, 1000, 500 in 100 dinarjev. Novi bankovci se bodo od sedanjih razlikovali le po malenkostih, v kolikor jih narekujejo spremembe glede preimevanja Federativne ljudske republike Jugoslavije v Socialistično federativno republiko Jugoslavijo. Tako bo na novih bankovcih namesto grba RLRJ grb SFRJ, namesto napisu Narodna banka federativne ljudske republike Jugoslavije pa napis Narodna banka Jugoslavije. Poleg tega bo spremenjen datum izdaje (namesto 1. maj 1955 bo zdaj 1. maj 1963) ter podpis guvernerja banke. Prav tako začeni s 15. septembrom bo Narodna banka Jugoslavije dala po potrebi v promet tudi nove kovance za 10, 5, 2 in 1 dinar s podobnimi spremembami, kot so na bankovcih.

Drugače se novi bankovi in kovanci ne bodo razlikovali od sedanjih, ki ostanejo še naprej zakonito plačilno sredstvo.

liki — 18.30 Simfonična dela Richarda Straussa — 19.15 Pripovedke o narodnih junakih — 21.00 Radijska novela "Regina, roža ajdovska".

Sreda, 16. 9.: 12.15 Pogled v svet — 18.50 Slovenski romantični samospevi — 19.15 Slovenska zgodovina — 21.00 Simfonični koncert orkestra "Verdi".

Četrtek, 17. 9.: 12.15 Potovanje po Italiji — 18.00 Pevski zbori Furlanije in Julijske Benečije — 19.15 Gradovi na Goriškem — 21.00 Clovek, ki je srečal samega sebe.

Petek, 18. 9.: 11.45 Glasbena potovanja po Evropi — 12.15 Žena in dom — 18.30 Najlepše romantične simfonije — 19.15 Jadranske morja — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA

Sobota, 12. 9.: 18.33 Kaj vidimo novega? — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Barvar in njegov dvojček — 21.55 Val-kovi podezelske ceste.

Nedelja, 13. 9.: 14.30 Kolesarske dirke za svetovno prvenstvo — 17.00 Otroška oddaja: Konec dober, vse dobro — 18.15 Mesto za stanovanje — 19.00 Sedem dni časovnega dogajanja — 19.30 Oddaja direktorja televizije — 20.15 Šušljanje ob obali.

Ponedeljek, 14. 9.: 18.33 Francoščina za začetnike — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Kriminalni film — 21.00 Avstrijska zunanja trgovina.

Torek, 15. 9.: 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Tisk v besedi in sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Zavijmo jo kam — 21.36 Koncil v Konstanzi.

Sreda, 16. 9.: 11.00 Oddaja za delavice — 11.50 Tisk v besedi in sliki — 17.00 Listama po slikarici — 17.25 Mali športni abc — 17.55 Za družino — 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Kaj se je zgodilo jutri? — 21.30 Z očmi naših otrok.

Četrtek, 17. 9.: 11.00 Oddaja za šole — 12.00 Nevidni sovražniki — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kaledoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Zivalski otroci — 20.40 Ljubljani barbari.

Petek, 18. 9.: 11.00 Kaj se je zgodilo jutri? — 18.33 Z nasvetom in dejanjem — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Zenska brez pomena — 21.30 Inozemski odmevi.

Ta teden vam priporočamo:

Knjige za vsakdanjo rabo

- France Tomšič: NEMŠKO-SLOVENSKE SLOVAR, 1368 str., pl. 120 šil.
- France Tomšič: SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR, 952 str., pl. 100 šil.
- J. Kofnik: SLOVENSKO-NEMŠKI in NEMŠKO-SLOVENSKE SLOVAR, Langenscheidtov žepni slovarček, 400 str., vezan v nylon. 26 šil.
- MÖCHTEN SIE NICHT SLOWENISCH LERNEN, učbenik slovenskega jezika, 118 str., ilustr. br. 30 šil.
- Cene Kopčavar: JEZIKOVNA VADNICA, slovnica in pravopis slovenskega jezika, 128 str. br. 15 šil.
- SLOVENSKE PRAVOPIS, slovar, pravorečeje in pravopis, 1056 str., polusnje 175 šil.
- SLOVENSKE VADNICE, Lehr- und Übungsbuch der slowenischen Sprache, 128 str. ilustr. ppl. 24 šil.
- F. Kalinšek: SLOVENSKE KUCHARICE, 740 str., slik. priloge, pl. 100 šil.
- Ing. Mitja Tavčar: ELEKTRIKA ZA DOMAČO RABO, električne instalacije, električna razsvetljava, elektrika daje toploto, elektrika v gospodinjstvu in kmetijstvu, elektrika posreduje zvok in sliko, 176 str., ilustr. br. 10 šil.
- Ivan Špolar: ZA KRMILMO, nasveti šoferjem, 176 str., ilustr. br. 10 šil.
- France Planina: SLOVENIJA IN NJENI KRAJI, turistični priročnik, 256 str., slik. priloge in zemljevid, br. 20 šil.
- France Planina: JUGOSLAVIJA, turistični priročnik, 248 str. ilustr. in zemljevid, br. 20 šil.

*

- Winston S. Churchill: DRUGA SVETOVNA VOJNA, spomini dolgoletnega predsednika britanske vlade, 1068 str., pl. 150 šil.
- Djordje Radenkovič: MARŠALI, GENERALI IN POLITIKI O DRUGI SVETOVNI VOJNI, 360 str., br. 42 šil.
- EVROPA PRED VIHARJEM, Reichstag v plamenih — Razmajani mejniki, 212 str., ilustr., br. 24 šil.
- William L. Shirer: VZPON IN PROPAD TRETJEGA RAJHA, 176 str., br. 10 šil.
- NEMČIJA, NEONACIZEM IN HITLERJEV "POLITIČNI TESTAMENT" 180 str., kart. 32 šil.
- Djordje Radenkovič: DRŽAVNIKI NAŠIH DNI, 336 str., ilustr. kart. 24 šil.

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse